

Міністерство освіти і науки України
Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці II
Кафедра педагогіки, психології, початкової, дошкільної освіти та управління закладом
освіти

Реєстраційний № _____

Кваліфікаційна робота
ВЗ'ЯЗОК СТИЛІВ СІМЕЙНОГО ВИХОВАННЯ ТА ЖЕСТІВ ЛЮБОВІ

КОРНИЦКІ НІКОЛЕТТА ЙОСИПІВНА

Студентка IV-го курсу

Освітня програма: Дошкільна освіта

Спеціальність: 012 Дошкільна освіта

Рівень вищої освіти: бакалавр

Тема затверджена на засіданні кафедри

Протокол № _____ / 202_

Науковий керівник:

Гаврилюк Ілона Юліївна
старший викладач

Завідувач кафедри педагогіки, психології, початкової, дошкільної освіти та управління
закладом освіти:

Біда Олена Анатоліївна
доктор пед. наук, професор

Робота захищена на оцінку _____, «___» _____ 202_ року

Протокол № _____ /

**Міністерство освіти і науки України
Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці II**

**Кафедра педагогіки, психології, початкової, дошкільної освіти та управління закладом
освіти**

**Кваліфікаційна робота
ВЗ’ЯЗОК СТИЛІВ СІМЕЙНОГО ВИХОВАННЯ ТА ЖЕСТІВ ЛЮБОВІ**

Рівень вищої освіти: бакалавр

Виконавець: студентка IV-го курсу

Корніцькі Ніколетта Йосипівна

освітня програма: Дошкільна освіта

спеціальність 012 Дошкільна освіта

Науковий керівник: **Гаврилюк Ілона Юліївна**
старший викладач

Рецензент: **Ланці Вікторія Гейзівна**
(викладач)

Берегове
2025

**Ukrajna Oktatási és Tudományügyi Minisztériuma
II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola**

Pedagógia, Pszichológia, Tanító, Óvodapedagógia, Oktatási Intézményvezetés Tanszék

**A SZÜLŐI ATTITÚDOT ÉS A SZERETETET KIFEJEZŐ
ESZKÖZÖK HASZNÁLATÁNAK ÖSSZEFÜGGÉS
VIZSGÁLATA AZ ÓVODÁSKORÚ GYERMEKEK SZÜLEI
KÖRÉBEN**

Szakdolgozat

Készítette: Kornicki Nikoletta

IV. évfolyamos óvodapedagógia
szakos hallgató

Témavezető: Gávriljuk Ilona
adjunktus

Recenzens: Láncki Viktória
(*oktató*)

ЗМІСТ

ВСТУП.....	6
I. Розвиток особистості від народження до кінця дошкільного віку.....	8
1.1 Теорії особистості.....	9
1.2 Психологічний взаємозв'язок матері і дитини у пренетальному періоді та його вплив на розвиток особистості.....	15
1.3 Розвиток особистості дитини після першого року життя.....	18
1.4 Розвиток особистості з третього року до кінця дошкільного віку	19
II. Сім'я, та її роль у розвитку особистості в дошкільному віці	21
2.1 Функції сім'ї.....	22
2.2 Завдання сім'ї у розвитку здорової дитини	24
2.3 Типи сім'ї.....	25
III. Вплив батьківської установки на розвиток особистості дитини дошкільного віку	27
3.1 Поняття про виховання	28
3.2 Стили батьківського виховання та їх вплив на розвиток особистості дитини	29
3.3 Вплив мов любові на розвиток особистості дітей дошкільного віку.....	32
IV. Зв'язок між батьківськими установками та домінуванням мов любові у батьків дітей дошкільного віку.....	34
4.1 Методи дослідження.....	35
4.2 Оцінки результатів.....	36
4. 3 Формування висновків	47
ВИСНОВКИ.....	49
РЕЗЮМЕ (укр. мовою)	50
ВИКОРИСТАНА ЛІТЕРАТУРА.....	51
ДОДАТКИ	55

TARTALOM

BEVEZETÉS.....	6
I. A személyiség fejlődése a születéstől az óvodáskor végéig.....	8
1.1 Különböző személyiség elméletek.....	9
1.2 A születés előtti anya-gyermek kapcsolat, és annak hatása a személyiség fejlődésére.....	15
1.3 Az óvodás személyiség fejlődése az első életévtől.....	18
1.4 A kisgyermek személyiségének fejlődése 3 éves kortól egészen az óvodáskor végéig.....	19
II. A családról és annak szerepéről az óvodáskorú gyermek személyiségének fejlődésében.....	21
2.1 A család funkciói.....	22
2.2 A család feladatai a gyermek személyiségének fejlődésének tekintetében.....	24
2.3 Családtípusok.....	25
III. A szülői attitűdök és a szeretet nyelvek hatása az óvodáskorú gyermek személyiségfejlődésére.....	27
3.1 A nevelés fogalma.....	28
3.2 Szülői nevelési stílusok és hatásuk a gyermek személyiségfejlődésére.....	29
3.3 A szeretetnyelvek hatása az óvodáskorú gyermek személyiségfejlődésére.....	32
IV A szülői attitűdök és a szeretet nyelvek dominanciájának kapcsolata az óvodáskorú gyermekek szüleinek vonatkozásában.....	34
4.1 A kutatás folyamata.....	35
4.2 Eredmények bemutatása	36
4.3 Következtetések levonása.....	47
ÖSSZEFOGLALÁS.....	49
REZÜMÉ (ukrán ny.).....	50
HIVATKOZOTT IRODALOM.....	51
MELLÉKLET.....	55

BEVEZETÉS

A családnak rendkívül fontos szerepe van az életünkben. A család a gyermekek személyiségének alakulásában és a felnőtt emberek életében is jelentős szerepet tölt be. Ennek a legkisebb társadalmi egységnek nemcsak az a feladata, hogy a gyermek biológiai gondozását ellássa, hanem emellett még biztosítani kell azokat a feltételeket is, amelyek a gondtalan, egészséges fejlődéshez szükségesek, és ugyanakkor még meghatározott magatartási és szerepmintákat közvetít a gyermek felé.

Témaválasztásom azért esett erre a témára, mert mindig is érdekelt, a gyermekek érzelmi fejlődése, a szeretet nyelvek, a szülő – gyermek kapcsolat milyensége és minősége, illetve a nevelési stílusok és azok hatékonysága a gyakorlatban. A témaválasztásom aktualitása abban rejlik, hogy családnak mindig elsődleges szerepe van a gyermek életében.

A szakdolgozat célja, hogy rávilágítson a különféle nevelési stílusok és szeretet nyelvek értékeinek és alkalmazhatóságának az összefüggéseire az óvodás gyermek nevelésében. Objektív bizonyítékokat keresni arra, hogy van –e, és ha van, akkor milyen összefüggés van a szülői nevelési attitűdök és a szeretet nyelvek dominanciája között az óvodáskorú gyermekek szüleinek vonatkozásában.

A szakdolgozat négy fejezetből áll. Összesen a dolgozat megírásában 37 szakirodalmi forrás került felhasználásra.

Az első fejezet a gyermek személyiségfejlődését mutatja be a születéstől az óvodáskor végéig, kiemelve az anya–gyerek kapcsolat jelentőségét a személyiségfejlődésében. A fejezet elsősorban N. Kollár Katalin - Szabó Éva, Mirnics Zsuzsanna, Margitics Ferenc munkái alapján lett bemutatva.

A második fejezet a családot és annak szerepét mutatja be az óvodáskorú gyerekek személyiségfejlődésének az aspektusából. Bemutatásra kerültek a család típusai és funkciói, illetve rávilágít arra, hogy a különböző családtípusok, hogyan hatnak a gyermekek fejlődésére. A második fejezet tartalmának megalkotását főként Busi Etelka, Bodonyi Edit és Szabó Mihályné munkái szolgáltatták.

A harmadik fejezet a szülői nevelési attitűdök és a szeretetnyelvek hatását hivatott bemutatni az óvodáskorú gyermek személyiségfejlődésére nézve. A fejezet elsősorban Gery Chapman – Ross Campbell és Hegedüs – Kecskeméti munkái alapján került bemutatásra.

A negyedik fejezetben került bemutatásra a kutatás eredménye, amellyel bizonyítékokat kerestünk arra a tézisére, hogy milyen összefüggés van a szülői nevelési attitűdök és a szeretet nyelv gesztusainak a dominanciái között. Feltételezésünk szerint a különböző nevelési

stílusok képviselőinél számottevő különbségek nem kimutathatók az egyes szeretetnyelv gesztusainak alkalmazásában. Arra a feltevésre is kerestük a bizonyítékot, hogy a szülők többsége nagyra értékeli a gyermekkel töltött minőségi időt a gyermeknevelésben. Az is megválaszolandó kérdés volt a számunkra, hogy a megengedő nevelési stílus képviselői mind az öt szeretetnyelvet arányos egyenletességgel alkalmazzák a gyermek nevelésében.

A vizsgálat két részből állt az első részben a kitöltő személyre és családi körülményeire kérdeztünk rá. A kérdőív második részében helyeztük el a „*Szülői Nevelői Stílus Kérdőívet (PSDQ-HU)*” című magyarországi kutatáshoz adaptált módszert. A kutatás második részében, a gyermeknevelésben alkalmazott a szeretetnyelv dominanciájának Gery Chapman *Az öt szeretetnyelv-tesztje* alapján végeztük el.

I.FEJEZET: A személyiség fejlődése a születéstől az óvodáskor végéig

Jelen fejezetben a személyiség, és annak fejlődése kerül kifejtésre. Illetve szó lesz még Freud, Erickson, személyiség elméleteiről, és Bowlby kötődés elméletéről, illetve René Spitznek az anya-gyermek kapcsolat fontosságáról.

Az Eöry Vilma szerkesztette Magyar Nyelv Értelmező szótára szerint, a személyiség nem jelent más, mint azt, hogy ember rá jellemző egyéni és egyedi tulajdonságokkal rendelkezik (Eöry, 2010). A személyiség a születéstől veszi kezdetét és egészen az elmúlással, az egyén halálával ér véget (Margitics, 2010). Ha megvizsgáljuk a személyiség meghatározását, akkor elmondható az, hogy jelentheti az egyén azon tulajdonságait, jellegzetességeit, amelyeket a személy mások felé mutat (Oláh-Gyöngyösiné Kiss, 2007).

A szakirodalom a személyiség meghatározásának széles tárházát tartalmazza. Gordon Allport, amerikai pszichológus csaknem 50 meghatározást fogalmazott meg a személyiségről. Ennek eredményeképpen az egyik leggyakrabban idézett definíció is tőle származik: „A személyiség azon pszichofizikai rendszerek dinamikus szerveződése az egyénen belül, amelyek meghatározzák jellemző viselkedését és gondolkodását” (N. Kollár - Szabó, 2004:31)

Rubinsztejn szovjet pszichológus elméleti megfogalmazásában a személyiség fogalma a személy lelki tulajdonságait jelenti, amelyek a tevékenységeknek a folyamata során alakulnak ki és fejlődnek ki az egyénben. Tehát a személyiség szerinte meghatározója is, de az egyén életútját tekintve eredménye is a tevékenységnek, illetve a cselekvésnek. Az egyénnek a személyisége az életútja során fokozatosan alakul ki és fejlődik, amelyre jelentős hatással vannak az egyén adottságai és persze a környezeti tényezők, illetve a kultúra (Farkas, 2004).

A személyiség megközelítésének két irányát különböztetik meg a kutatók. Az első, az idiografikus, amely szerint nincs két egyforma személyiség, tehát minden személyiség egyedi, és ő ennek az egyénre jellemző egyediségnek a létrejöttét és a rá jellemző sajátosságait vizsgálja. A másik megközelítés, a nomotetikus, amely a szabályszerűségeket kutatja a személyiségben (Oláh- Gyöngyösiné Kiss, 2007).

A személyiség egyik kulcs összetevője az énkép, azaz a mód, ahogyan a gyerekek magukhoz másokhoz viszonyítva értelmezik. Ez az énkép kétoldali kapcsolatot feltételez a társas fejlődés és a személyiségfejlődés között (M. Cole – S. R. Cole, 2006). A gyermekek személyiségének fejlődése nem mehetne végbe anélkül, hogy az énképük mások hatására ne módosulna. Gyermekkorban a szocializáció és a személyiségfejlődés állandó feszültségben áll egymással (M. Cole- S. R. Cole, 2006).

1.1 Különböző személyiségelméletek

A személyiség kifejezés a latin persona, azaz álarc, maszk jelentésű szóból ered. Az ember egyedi tulajdonságainak az összességét jelenti (Oláh – Gyöngyösiné Kiss, 2007). A személyiség fogalmának több meghatározása is ismert. Az egyik legismertebb meghatározás Gordon Allport amerikai pszichológus tollából származik, mely szerint: „A személyiség azon pszichofizikai rendszerek dinamikus szerveződése az egyénen belül, amelyek meghatározzák jellemző viselkedését és gondolkodását.” (N. Kollár - Szabó, 2004:31)

A személyiség nem csak lelki folyamatoknak az együttesét jelenti, hanem Gordon Allport, amerikai pszichológus meghatározásából kiindulva a lelki, testi és szellemi folyamatoknak az összességét jelenti. Tehát nevezhetjük a személyiséget egy rendszernek is, amelynek a léte és működése motiválja és irányítja az egyénnek a cselekvéseit (N. Kollár - Szabó, 2004).

A hétköznapiakban a személyiség értelmezésekor gyakran használják az egyéniség, jellem vagy karakter kifejezéseket. Az egyéniség azokat a tulajdonságokat jelenti, amelyek megkülönböztetik az egyéneket egymástól. Míg a jellem, vagy más szóval élve a karakter kifejezés alatt értjük az olyan vonásokat, amelyek állandóak, tartósak az egyén cselekvéseiben megmutatkoznak (Csomó, 2008).

A személyiség kutatásával már az ókorban is foglalkoztak. Ezt alátámasztja az a tény, hogy a szanszkrit írások szerint már az ókori ind orvosok is tipizálták és besorolták a különböző személyiségeket. A besorolást a testfelépítés alapján határozták meg, amelyekhez különböző lélektani sajátosságok is adódtak (Mirnics, 2006).

A görög birodalom korában vált ismertté a napjainkban is ismert tipológia, mely Hippokratésztől származik. Tanítványaival együtt a személyesen végzett megfigyeléseikből arra a következtetésre jutottak, hogy bizonyos betegségek esetében az emberi szervezet testnedveket választott ki. Például az emberi test a gyulladásos betegségek esetében nyálkát, a gyomor és bélhurtnál pedig fekete vagy sárga epét választ ki. Bizonyos betegségeket Hippokratész és társai ezeknek a nedveknek a nagymértékű jelenlétével próbálták magyarázni (Mirnics, 2006).

Félezer évvel később a római Galenus dolgozta tovább Hippokratész tipológiáját. Szerinte a 4 személyiségtípus között lévő eltérések az őselemek hatásának tulajdoníthatók. A szangvinikusoknál a melegség és a levegő, a kolerikusoknál a szárazság és a tűz, a melankolikusoknál a nedvesség és a föld, a flegmatikusoknál pedig a hidegség és a víz van befolyással. Kutatásaira alapozva Galenus arra a következtetésre jutott, hogy a vér és az idegek a már

említett őselemeket tartalmazzák, és innen eredeztethető a vérmérséklet, azaz a temperamentum elnevezés (Mirnics, 2006).

A szangvinikus emberből árad a jókedv és az életerő, jellemző rá, hogy gyorsan mozog, mindig vidám, érzelmei könnyen jönnek, viszont hamar elmúlnak, könnyen lesz dühös, azonban hamar lenyugszik és barátságos. Fő tulajdonságai, hogy jókedvű, közlékeny. A kolerikusokra a nyíltság és a határozottság jellemző viszont ingerlékenyek. Érzelmei gyorsan alakulnak ki és gyorsan megmaradnak, azonban sokszor ragadtatja el magát és indulatos. Képes másokat vezetni, viszont ő nem szíveli az utasításokat és célratörő típus. Míg a melankolikus törékeny, érzelmei lassan alakulnak ki, de erősek és emellett jellemző rá, hogy határozatlan, lassú felfogású, elmélkedő, bizonytalan és lehangoltság jellemző rá. A flegmatikus vérmérsékleti típusra pedig az egykedvűség, a kiegyensúlyozottság, higgadtság a jellemző, aki szereti a kevés erőfeszítést igénylő tevékenységeket, szűkszava, érzelmei nehezen keletkeznek (Csomós, 2008).

Az alábbi táblázatban láthatjuk, a Hippokrátesz elméletét tovább dolgozó Galenusnak a típusait, a rá jellemző testnedveket, a hozzá tartozó őselemet és az adott típusra vonatkozó jellemzőket, sajátosságokat.

Típus	Testnedv	Őselem	Jellemzők
Szangvinikus	vér	levegő (melegség)	vidámság, gyorsaság, közlékenység, barátságosság
Kolerikus	sárga epe	tűz	tetterősség, gyors reakciók, indulatosság
Melankolikus	fekete epe	föld (nedvesség)	gondterheltség, nehézkes cselekvés, negatív érzelmek, vagy érzelemmentesség
Flegmatikus	nyál	víz (hidegség)	nemtörődömség, higgadtság, egykedvűség

1.sz. táblázat: Személyiség típusok Hippokrátesz és Galenus szerint (Mirnics, 2006)

Kretshmer, német ideggyógyász feltételezése azon az elméleten alapult, miszerint a testalkat, a jellem és a pszichés betegségek szoros összefüggésben vannak egymással eszerint 4 féle alkattant különböztetett meg a rájuk jellemző tulajdonságokkal, amelyek a következők: az első az a piknikus alkat, melyre a kövérkés testalkat jellemző és a hangulat szélső ingadozása, legfőbb tulajdonságuk pedig, hogy tetterősek, emellett még kedvelik a társaságot,

nyitottak és jószívűek. A másik típus a leptoszom, melyhez vékony alkat és hűvös jellem párosul, míg az atletikushoz az érzelmileg stabil emberek tartoznak (Mirnics, 2006).

Vannak úgynevezett speciális határesetek, akik ugyan nem betegek, de testalkati sajátosságaik megvannak és enyhébb pszichés jellemzők is megfigyelhetők náluk, ezek a határesetek a következők: cikloid, szkizoid és epileptoid. Ezek a személyek ingadoznak az egészséges és a beteg állapot között (Mirnics, 2006). Az alábbi táblázatban olvashatunk a három határeset jellemzőiről:

„Határeseti” típus	Jellemzők
Cikloid	Barátságos, jólelkű személyek, jól ki lehet velük jönni”. Értik a tréfát, az életet a maga valóságában fogadják, természetes, nyílt viselkedésűek. Könnyen barátkoznak. Lágymelegetemperamentumtípus. Mánias állapot veszélye.
Szkizoid	Gyanakvó, érzékeny, különcök, pedáns, tapintatlan, rideg stréberek”. Esetenként paranoid, túlságosan félénk „nebáncsvirág” típusok, de sokszor illik rájuk a „fanatikus”, „bigott”, „hóbortos” jelző is.
Epileptoid	Lassú, nehézkes és ingerlékeny típus. Erős, tartós kapcsolatokkal rendelkezik, jellemzi a csökönyöség és állhatatosság az életcélok követésénél. Pedantéria, túlidealizálás veszélye áll fenn.

2. sz. táblázat: Kretchner-féle határeseti típusok (Mirnics, 2006)

A következő személyiség elmélet, amit megemlítek, az a pszichoanalízis atyjának, Sigmund Freudnak az elmélete. Az osztrák származású pszichológus által létrehozott személyiségmodellnek két része van: létezik a személyiség topografikus és strukturális modellje. A topografikus szintnek 3 összetevője van, az első a tudatos rész, ami alkotja az egyén tudatos személyiségrészét, a következő a tudatelőttés, ami bár nincs a tudatban, mégis egyszerű figyelemmel folyamatokkal a tudatba hozhatók, és az utolsó a tudatalatti, ahová az elfojtott vágyak és gondolatok kerülnek, és már nem lehet őket felhozni (Oláh, 2006).

A személyiség strukturális modellje szintén 3 összetevőt tartalmaz, és mind a háromnak más a funkciója. Az első összetevő az Ösztön - Én, vagy más néven ID, amely az emberrel születik és Freud úgy tartotta, hogy a személyiség alapvetően ebben gyökeredzik, ez a személyiség motorja. Magába foglalja az ösztönöket és emellett még ő az energiák gyűjtőhelye. Az öröme alapján működik, emiatt kerüli a kellemetlen helyzeteket. A következő ösz-

szetevője a személyiségnek az ego, amely az ID - ből alakul ki, elsősorban azért, mert az nem képes kellőképpen levezetni a feszültséget. Feladata a belső szükségletek és a külső feltételeknek az összehangolása. A harmadik és egyben utolsó összetevője e modellnek a Felettes Én, mely az Énből fejlődik ki, és azokat a normákat, erkölcsi értékeket foglalja magába, amelyeket az egyén a társadalommal való érintkezés során a magáévá tesz, egyfajta követelményeket támaszt az Énnel szemben (N. Kollár - Szabó, 2004).

Sigmund Freud személyiség fejlődésének elmélete szerint az egyének úgynevezett pszichoszexuális szakaszokon mennek keresztül, amelyeket a következőkben tárgyalunk. Az első az az orális szakasz, mely a születéstől egészen 24 hónapos korig tart (Margitics, 2011). Ebben a fázisban még a csecsemők öröme a szopásból származik. Az osztrák pszichológus ebben a szakaszban az anyai tápláló viselkedésének tulajdonít személyiségformáló szerepet (Oláh, 2006). A legelső örömforrások közé tartozik az evés, a nyelés, a rágás. Azonban orális fixációt eredményezhet a korai elválasztás, vagy ha az anya nem akkor ad enni a gyermeknek, amikor éhes, vagy ha a sírását evéssel akarja megszüntetni. Ennek egyik hátulütője az lesz, hogy felnőttkorában is a feszültséget evéssel próbálja megoldani. A személyiségjegyei közé tartozik a függőség, féltékenység, hiszékenységek és az agresszivitás (Margitics, 2011).

A következő fázis, az anális stáció, amely 2-3 éves korban jelenik meg a gyermekeknél. A gyerekek örömforrása ekkor a széklet elengedése és visszatartása. Anális problémákat okozhat, ha szülő erőszakkal akarja bilire szoktatni a gyereket, kényszeríti, és sok esetben megszegyeníti őt ezzel (N. Kollár-Szabó, 2004). A személyiségjegyeit két csoportra lehet elkülöníteni, az egyik a kiürítő, amelynek jellemzői a rendetlenség, romboló hajlam, a másik pedig a visszatartó, aki önfejű és szurkálódó típus (Margitics, 2011).

Az utolsó a fallikus szakasz, amely a nemi szervekre összpontosul, és a nemek felismerésére, ami már 3-6 éves korban jelentkezik a gyermekeknél. Ebben a fázisban jelenik meg az Ödipális konfliktus, amely nem jelent mást, mint hogy a gyermek elkezd vonzódni az ellenkező nemű szülőjéhez, tehát a kislány az apukájához, a kisfiú az anyukájához fog vonzódni (Margitics, 2011). Ilyenkor a gyerekek gyakran tesznek olyan kijelentéseket, hogy „Én majd feleségül veszem anyát”, vagy ehhez hasonlókat, de emellett még megjelenik a másik szülővel való konfliktus is, tehát az kislány az anyukájával, a kisfiú az apukájával kezd el rivalizálni (Berghauer-Olasz, 2013).

A következő szakasz a latencia nevet viseli, mely lappangást is jelent, és ez már kiskorban mutatkozik meg, amikor az úgynevezett szexuális aktivitás csökken és beáll egyfajta nyugalmi állapot. Az utolsó fázis pedig a genitális, ami a serdülőkorban jelentke-

zik, és ahol a korábbi fejlődési történések, élmények felelevenednek, újra rendeződnek és a személyiség kialakulásának folyamata lezárul (Berghauer-Olasz,2013).

A következőkben Sigmund Freud egyik munkatársának, a svájci pszichológusnak, Carl Gustav Jungnak az elméletét is szeretném bemutatni. Jung 6 évig volt munkatársa a nagy hírű pszichológusnak, azonban nem tudta elfogadni Freudnak azt az alaptételét, miszerint a szexualitás a viselkedés mozgatórugója, ezért félbe hagyta nála való munkáját és kidolgozta saját elméletét (Oláh, 2006).

Az 1920-as évek elején dolgozta ki elméletét, amelyet a lelki mechanizmusok erősebb vagy gyengébb működése alapján különített el (N. Kollár - Szabó, 2017). Ő az élmények irányultsága alapján dolgozta ki típusát, amelyeket két nagyobb szempont alapján különböztetett meg: az egyiknek az általános beállítottsági típus nevet adta, a másikat pedig funkciós típusnak nevezte el. Két félé típus különböztet meg: az első az introvertált, mely a befelé forduló ember, akinek érzései nehezen alakulnak ki. Míg ezzel szemben az extrovertált típusra a nyíltság a jellemző, de gyakran elragadják érzelmei, de nyílt és könnyen barátkozó típus (Mirnics, 2006).

Erik Erikson fejlődéslélektana a freudi pszichoszexuális fejlődésből indul ki, viszont eltér tőle annyiban, hogy ő nem zárja le a személyiségfejlődést a serdülőkorral, hanem egy egész életen át tartó folyamatnak tekinti, amely tele van konfliktusokkal, amelyekkel az egyénnek meg kell küzdenie. Nyolc szakaszt különített el, amelyekben különböző konfliktusok állnak fenn, és ha az egyénnek nem sikerül ezeket megoldania, akkor az a személyiségfejlődésében nehézségeket fog előidézni (N. Kollár – Szabó, 2004).

A nyolc szakasz közül az első az alapvető bizalom vagy annak ellentéte, az alapvető bizalmatlanság szakasza. Amikor az újszülött erre a világra jön teljes mértékben a gondozójára van utalva, neki van kiszolgáltatva. A gondozónak biztosítania kell az önmagáról még gondoskodni nem tudó csecsemő életben maradását azzal, hogy biztosítja számára a megfelelő táplálékot, és a gyermek számára ideális környezetet. Hogyha mindez sikeresen megvalósításra kerül, akkor kialakul a gyermekben az alapvető bizalom érzése a gondozója iránt (Margitics, 2011).

A második szakasz az autonómia, vagy szégyen, kétség nevű szakasz. Ebben a szakaszban tanulja meg a gyermek elkülöníteni az énjét a külvilágtól, és legfőbb feladata a saját testi funkcióknak a szabályozásának a megtanulása. A harmadik a kezdeményezés vagy büntudat rész, mely szakaszban nagy a veszélye annak, hogyha az Ödipális konfliktus nem oldódik meg, hogy a gyermek részére megmarad a büntudat. Hogyha a környezet negatívan reagál, és a kezdeményezés nem jár sikerrel, akkor a gyermek agresszívvá válik, mivel így,

ezáltal vezeti le a feszültséget (N. Kollár - Szabó, 2004). A negyedik periódus neve a teljesítmény és a kisebbségi érzés. Erikson szerint ebben a periódusban a gyermek kiteljesedését segítő eszköz az alkotás, de ehhez birtokba kell vennie különböző készségeket, eszközöket, melyek megszerzése akadályokba ütközhet, és ha nem sikerül ezeket elérni, akkor kialakulhat a kisebbségi érzés (Margitics, 2011).

Az ötödik szakasz az identitás vagy szerepkonfúzió része. Fő feladata, hogy kialakuljon a gyermekben az identitása. Erikson szerint ez a stáció a legfontosabb, mivel a serdülő ekkor keresi magát tulajdonképpen, keresi azokat a tevékenységeket, amelyekben sikeres, és ha ezt nem találja meg, akkor jön a szerepkonfúzió, amikor nem tudja, hogy ki ő, és mit akar csinálni (Margitics, 2011). A hatodik életkori szakasz a fiatal felnőttkorra esik, amelynek jellemzője az intimitás vagy az izoláció. Ha minden rendben van, akkor kialakul a fiatal felnőttben az egészséges intimitás, szeretet, viszont kritikus pontja az elszigetelődés, az izoláció, ha ez nem történik meg. A felnőttekre már az alkotóképesség vagy stagnálás lesz jellemző, ami azt jelenti, hogy jó esetben a felnőtt az produktív, képes gondoskodni másokról, megéli azt, hogy szükség van rá, az ő munkájára, míg ha ez nincs így, akkor egy stagnálás következik be a felnőtt életébe. Az utolsó szakasz az Eriksoni életszakaszok közül pedig az idősekre jellemző integritás vagy kétségbeesés szakasza, amikor jó esetben elfogadja azt, hogy az élete értelmes volt, és úgy érzi, hogy nem hagyott ki semmit az életéből, hogyha ezt nem tudja kialakítani, akkor megjelenik nála a kétségbeesés (Margitics, 2011).

René Spitz magyar-osztrák származású pszichoanalitikus szerint az anya-gyermek kapcsolat az, amely az önfenntartást, és a személyiség lelki és testi megalapozását szolgálja. René volt az első, aki először leírta a csecsemő milyen tüneteket gyakorol a hospitalizáció, azaz az anya távolmaradása esetén. Megfigyelései alapján azt a konklúziót vonta le, hogy a gyermek minél tovább távol marad az édesanyjától, annál súlyosabb sérülések alakulnak ki nála, még a személyiségük fejlődésében is kártékony hatást gyakorol (Osváth, 2016).

John Bowlby brit pszichoanalitikus legismertebb munkája a kötődés elmélete. Elmélete szerint a kötődési kapcsolatok egy olyan viselkedéses, illetve motivációs rendszeren alapulnak, amelyek csecsemőkorban fejlődnek ki (Osváth, 2016). Amikor a gyermek biztonságban érzi magát anyja támogató jelenléte serkentő hatást gyakorol rá, míg ha a gyermek megijed, akkor anyja jelenti számára a biztonságos menedéket. Bowlby a II. világháborúban végzett megfigyeléseket olyan gyerekeken, akik árvaházakban, csecsemőotthonokban, vagy tartósabb ideig kórházban tartózkodtak (Pécsiné - Turcsányi, 2022). Megfigyeléseiből megállapította, hogy azok a gyerekek, akik először válnak el, az édesanyjuktól tombolnak és sírnak, majd a következő szakaszban a depresszió és az elkeseredettség jeleit mutatják, és ha nem

lesznek képesek kötődést kialakítani, akkor közömbössé válnak (Pécsiné – Turcsányi, 2022).

A brit pszichoanalitikus 4 szakaszt különít el a kötődés fejlődésében. A szakaszok a következők: az első a kötődés előtti szakasz, mely a születéstől a baba 6 hetes koráig tart. Ebben a periódusban zajlik az újszülött és a gondozó közötti összehangolódás. A második, a kötődés keletkezésének a szakasza, amely a 6. héttől a 6-8. hónapig tart. Ekkor már a csecsemők elkezdnek különbséget tenni az emberek között, és kialakul az idegenektől való félelemérzésük. A harmadik szakasz pedig a tiszta kötődés kialakulásának fázisa, ami a 8. hónaptól egészen a 18-24 hónapig tart. Erre az időszakra jellemző a szeparációs szorongás, az a jelenség, amikor az anyuka vagy a gondozó elmegy a gyermek mellől, akkor a gyermekek észrevehetően feldúltak lesznek (Bergahuer – Olasz, 2013). A legerősebben a ragaszkodó magatartás a 12-18 hónaposoknál érezhető a leginkább. Ha a kialakult kötődés biztonságos, akkor a gyermek fokozatosan leválik az édesanyjáról, és képes lesz biztonságban érezni magát idegen környezetben is (Pécsiné–Turcsányi,2022).

A negyedik és egyben utolsó szakasz, az a kölcsönös kapcsolatok szakasza, ami 18-24 hónapos korban kezdődik, és akár évekig is eltarthat. A gyermek ahogy fejlődik, egyre több időt tölt egyedül, távol az édesanyjától, viszont ezt a kapcsolatot mindig meg kell újítaniuk (Berghauer – Olasz, 2013).

1.2 A születés előtti anya-gyermek kapcsolat és annak hatása a személyiség fejlődésére

Az egyén fejlődésére jellemző az, hogy mindig van egyfajta folyamat jellege, amely fejlődés során az egyénben visszafordíthatatlan változások következnek be. A személyiség fejlődése a születéstől kezdődik el és egészen a halálig tart, azonban ez a fejlődés különböző szakaszokban valósul meg. Számos kutatás és a szakirodalom is alátámasztja azt a tényt mely szerint a személyiséget a belső és a külső tényezők egyaránt befolyásolják. Belső tényező alatt értem az öröklést és az érést, míg a külső pedig az egyén környezetét jelenti (Margitics, 2011).

Bagdy Emőke pszichológus szerint a gyermek személyiségének harmonikus fejlődése szempontjából 4 fontos tényező játszik kulcsfontosságú szerepet: a gyermek iránti feltétlen szeretet és bizalom, a szülők együttműködése a nevelésben, a nevelés módszerének nyíltsága, amely a gyermek személyiségéhez igazodik, valamint, hogy a szülők biztonságot és követelményeket nyújtó környezetet teremtsenek a gyermek számára (Fekete Deák, 2015). A családi légkör letéteményese elsősorban az anya. John Bowlby úgy vélte, hogy az, aki élete

legelső szakaszában nem tudja kialakítani a szüleivel a biztonságos kötődést, később sem lesz képes ezt megtenni. A csecsemő számára az édesanyja képviseli az egész külvilágot, ezért olyannak ismeri meg azt, amilyen benyomások, tapasztalatok érkeznek az anyától. Az anya-gyermek kapcsolat átélése létfontosságú a kisgyermekre nézve, mivel ezek az első élményei fogják meghatározni a későbbi személyiségfejlődését (Fekete Deák, 2015).

Az első fejlődési szakasz már a méhen belül elkezdődik, melyet 3 szakaszra osztunk, amelyek a következők:

- Csíraszakasz- mely a fogamzás utáni első 8-10 napot foglalja magába, mely során a megtermékenyített petesejt a petevezetéken keresztül a méhbe kerül.
- Embrionális szakasz- a sikeres beágyazódás után a 6. hétig tart. E periódusban az alapvető szervek kezdenek alakot öltetni, és a kis fejlődő szervezet elkezd válaszolni a közvetlen ingerlésekre.
- Magzati szakasz - amely a 8. héttől egészen a születésig tart, amikor már minden szövet és szerv a magzatban, kezdetleges formában jelen van (Berghauer - Olasz, 2013).

A kutatások azt bizonyítják, hogy már a méhen belül fejlődésben lévő életet is egy fejlődő személyiségnek tekinthetjük, aki egységben van az édesanyjával, érzi annak mentális állapotát és érzéseit. Az anyában, jó esetben már a várandósság elejétől kezd kialakulni egy kép a születendő gyermekéről, és már a születés előtt elkezdődik a kötődésnek a kialakítása, amire hatással lesznek a baba válaszai, reakciói, megnyilvánulásai, mivel mindezzel ő maga is hat az anya-gyermek kapcsolatra. Az anya és a magzata három csatornán keresztül tudja tartani egymással a kapcsolatot: az első a fiziológiai, a viselkedés útján. Tehát következésképpen elmondhatjuk, hogy rendkívül fontos a szülőknek a várandósság ideje alatt is a magzattal való kapcsolattartás. Ennek oka pedig abban rejlik, hogy a magzatot érő úgy belülről, mint kívülről érkező környezeti hatások, valamint az anya magatartása a várandósság ideje alatt is nagyon meghatározó jelentőségű, mivel ezek a későbbiekben is mind-mind nagyon meghatározó szerepet fognak betölteni a gyermek személyiségfejlődésében (Hadházi – Kekecs, 2017).

Tudnunk kell azt is, hogy a gyermek, mint ahogy a fentiekben említettem nemcsak érzékelni édesanyja lelkiállapotát, hanem képes reagálni is rá mozgással és szívritmus változással. Következésképpen elmondhatjuk, hogy a méhen belüli szeretet megtapasztalása hozzájárulhat a gyermek szeretetről kialakult világképéhez, és a későbbi kötődéshez. A kutatások azt bizonyítják, hogy a várandós anyák kötődési mintái és a magzati kötődés befolyásolják a legjobban az anya-gyermek kapcsolat minőségét és milyenségét a születés után (Hadházi -Kekecs, 2017).

A szakirodalom szerint a korai fejlődési szakaszban kialakult mintázatok hosszú távon hatnak a gyermek fejlődésére, főként érzelmi és szociális, magatartási fejlődését tekintve. A kötődés nem rokoni, vérségi kapcsolat alapján jön létre, hanem a mindennapok során alkalmazott kommunikációs, interakciós folyamatoknak a következtében (Hédervári – Heller – Németh, 2011).

A magzat már az anya méhében képes bizonyos a környezetből származó ingereknek az észlelésére és ezeknek a feldolgozására, valamint arra, hogy ezekre valamiféle reakciót, választ adjon a külső környezetnek. Tehát a tanulás legalapvetőbb formáival már rendelkezik a magzati korban. Már az anyaméhben belül kifejlődnek benne bizonyos képességek, amelyeknek feladata, hogy elősegítsék őt a további egészséges fejlődésben, hogy előkészítsék a születés utáni képességek elsajátítását, és hogy elősegítse az anya és a gyermeke közötti kapcsolatnak a születést követően is az elmélyítését, azaz letéteményezése a korai kötődés alapjainak (Varga – Andrek et.al, 2011)

Nagyon fontos e szakaszban az anya és a gyermeke közötti kötődés, mely, mint említettem, a gyermek magzati korában elkezdődik. Ez nagyon fontos, mivel a gyermek számára az anya jelenti a félistent, ő a mindene és ő jelenti számára a legfontosabbat, azaz a biztonságot. Az anya-utód kapcsolata felcserélhetetlen jelentőséggel bír és a későbbiekben jelentős szerepet fognak játszani a gyermek társas kapcsolataiban és azok megalapozásában (Ranschburg, 2014).

Az anya-gyermek kapcsolatban a következő kötődési típusok találhatók meg:

- Biztonságosan kötődő, aki hiányolja az anyukáját és annak jelenlétét, ha az nincs mellette.
- Bizonytalan kötődő vagy elkerülő, aki nem törődik az édesanyja jelenlétével, tehát nem zavarja, ha ott van, de az sem zavarja, ha épp nincs vele.
- Bizonytalanul kötődő vagy ambivalens, amikor a gyermek keresi az anyjával való kapcsolatot, de miután az már mellette van, elutasítja őt (Berghauer – Olasz, 2013).

Fontos megemlítenem, hogy a korai kötődés hiánya, vagy éppen a fennálló kötődés zavarai izolációhoz, azaz elszigeteltséghez, vagy megfosztottsághoz vezethet. Az egyik legnagyobb ártalom a gyermeknek, ha az édesanyja érzelmileg elutasítja őt, mindez komoly károkat okozhat a gyermek személyiségében, de ennek a másik véglete, az anya szoros kötődése a gyermekhez, ami által meggátolja őt az egészséges fejlődésben. A családi hatások mind befolyásolják a gyermek személyiségfejlődését, mivel ahhoz, hogy ez megtörténjen egy egészséges, jól működő környezetre van szüksége a gyermeknek (Fekete Deák, 2015).

1.3 Az óvodás személyiségfejlődése az első életévtől

Az első három év nagyon fontos a gyermek életében, mivel ezek az évek alapozzák meg a létét a világban, bekapcsolódnak a társas környezetre, kialakul az alapszemélyisége. A kisgyermekkor egy átmeneti időszak a gyermek életében, mivel a még gondozót igénylő csecsemőből, ekkor lesz önálló gyermek. Az egyik jelentős mozzanat a kisgyermek és a szülők életében is a járás tanulása, ezáltal kinyílik előtte a nagy világ, mivel már nincs helyhez kötve. Azonban mégis a döntő jelentőség a beszédnek adatik meg kisgyermekkorban, mivel az egészséges fejlődés során a gyermek 3 éves koráig elsajátítja a kommunikációt (Margitics, 2011).

Az óvodás gyermek életében a tanulás elsősorban az utánzás útján zajlik. A család által közvetített minta a gyermek személyiségére is kiterjed és hatással lesz. A szülők által tudatosan vagy tudattalanul közvetített mintákkal a gyermek számára modell értékűvé válnak és azonosul velük. A szakirodalom és a legújabb kutatások is alátámasztják azt a tényt, mely szerint a családban tanult, szerzett minták, szokások mind hozzájárulnak a gyermek személyiségfejlődésének az alakulásában (Bujna, 2009). A családon belül kialakuló érzelmi kötődések, mintegy védő burokként szolgálnak a kívülről jövő negatív hatásokkal szemben. Jó esetben a család az, aki a kudarcokat segíti kompenzálni, és rendkívül nagy erőforrást, és támaszt jelent (Hédervári – Heller et.al. 2011.).

Mielőtt a gyermek elérné a kétéves kort, már ellenőrizni, és befolyásolni szeretné világát, amelyben él. Az Én-tudat fejlődése szerint 2 éves korban kritikus szakaszhoz ér. Ennek egyik jele az ellenkezés, amikor a gyermek szembefordul a szülők utasításaival. Ez azzal magyarázható, hogy a gyermek ekkor a szülők minden javaslatát a saját egésze elleni fenyegetésnek fogja fel, és inkább kifejleszti az ellentmondás szokását, mivel ezt biztonságosnak tartja, és ez által próbálja megvédeni a még alakulóban lévő önértékelését (Ranschburg, 2014).

A másfél-2 esztendőes gyermek úgy éli meg, hogy a tabuk és a tilalmak világában él. Vágyai és kíváncsisága ezért arra készteti, hogy mindent megfogjon, és a cselekvéseiben nem gátolja semmilyen belső „útmutatás”, hogy neki most mit szabad tennie, vagy éppen mit nem. A gyermek ebben a korban naponta tucatszor is azt hallja, hogy ezt nem szabad, azt nem szabad. Ezáltal a szuper ego, amit már Freud személyiség elméleténél említettem beépül a gyermek személyiségébe, ha viszont ez nem történik meg, akkor a lelkiismeret teljes hiányát jelenti (Ranschburg, 2014).

A 3 éves korú gyermekre jellemző a dackorszak. A dackorszak során a gyermek dacol, szembe száll a szüleivel, vagy a gondozóival. A dacolás közben próbálgatja a saját függet-

lenségét és az önállóságát. Ebben a korszakban kezdődik gyakorlatilag az önállósodásnak az első lépései, amikor a gyermek keresi önmagát. A folyamat során az a leghelyesebb lépés, ha úgy tesznek a szülők, mintha észre sem vennék a műsort, mivel így a gyermek, észre fogja venni, hogy dühkitörésének semmi értelme és teljesen hiábavaló minden erre való törekvése (Komlósi – Antal, 2003).

1.4. A kisgyermek személyiségének fejlődése 3 éves kortól egészen az óvodás kor végéig

A gyermek ebben az életkori szakaszban egyre inkább önállósodik, egyre nyitottabbá válik a körülötte lévő világra, ez bizonyítja az is, hogy ebben az életkorban a gyermek rengeteg kérdez, kíváncsi a környezetére. Nagy szerepet kap óvodáskorban a képzelet és a fantázia, mivel a számára megmagyarázhatatlan dolgokat, ezáltal próbálja kompenzálni, kiszínezni. Az óvodáskorú gyermek legfőbb tevékenysége a játék, amelyben igazán kiteljesedik. Jellemző rá, hogy mozgásigénye nagy, és jelentős szerepet tölt be az életében a kortárskapcsolatoknak a megléte, és a közösséghez tartozás érzése (Berghauer – Olasz, 2013).

Óvodáskorban a gyermekek megtanulnak, kezdeményezni, valamint örülni az általuk nyújtott teljesítménynek. Ha a gyermek gondozói, szülei engedik, hogy a gyermek kiélje a kezdeményezőkézségét, akkor ez a szándék helyet fog kapni a gyermek személyiségében. Ez szoros összefüggésben van a bátorsággal, mivel e nélkül nem képes önállóan, egyedül kezdeményezni, és így a céljait is nehezebben fogja elérni. Viszont, ha a szülők ezt a kezdeményezést elfojtják, visszazárják a palackba, akkor a gyermekben megjelenik a büntudatnak az érzése (Margitics, 2011).

Az óvodáskorú gyermek személyiségét elsősorban a család, a környezet befolyásolja a leginkább. A családi légkörnek a zavarai jelentős károkat okozhatnak a gyermek személyiségfejlődésében. Megtanulja a gyermek az anyanyelvét, amely által kialakul a gyermekben a személyiségének a szabályozóközpontja, ami nem más, mint az ego, tehát az ÉN és az ÉN tudat. Az egészséges személyiségfejlődésnek az alapja, hogy a gyermek biztonságban érezze magát a családban (Komlósi – Antal, 2003).

Az óvodáskorú gyermek személyiségének fejlődését különböző tényezők is befolyásolhatják: környezeti, biológiai, szociális tényezők is alakíthatják személyiségét. A gyermek személyisége alakítható, formálható és fejleszthető a külső vagy belső tényezőknek a tökéletesítésével. A személyiség fejlődését három egymásra épülő feltételrendszer határozza meg: az első a belső tényezőknek a rendszere, amely alatt az öröklött tulajdonságokat értjük, ez a legmeghatározóbb és ez ad egy fajta határt, korlátot a fejlődésben, a következő a

külső, természeti tényezők, az utolsó pedig a társadalmi feltételek. A külső környezettel az egész személyiség áll kapcsolatban, ennek köszönhetően a társadalmi hatások jelentősebb mértékben segítik őt a változásban (Király – Szakály, 2011).

A személyiségnek a legfőbb tulajdonságai, mint például a jellem vagy az érdeklődése nem az egyénnel születnek, hanem az élete során, a különböző feltételek, a környezet és azok hatására alakulnak ki benne. A személyiség egyik legfőbb sajátossága az érdeklődés, aminek következtében a személyiség megismerő és cselekvő lépést tesz a külvilág, a környezete felé. Az érdeklődésnek rendkívül fontos szerepe van a személyiségfejlődésben, mivel elősegíti a tanulást.

A pedagógus feladata is hogy a munkája során segítse az óvodás gyermekeknek a személyiségfejlődését, amely egy komplex, összetett folyamat, valamint tudatos ráhatás és aktív tevékenységet igényel a pedagógus és a gyermek részéről is (Király – Szakály, 2011).

II. FEJEZET: A családról és annak szerepéről

az óvodáskorú gyermek személyiségének fejlődésében

Jelen fejezetben a családról, annak funkciójáról, típusairól és szerepéről lesz szó az óvodáskorú gyermekek személyiségének fejlődését illetően. Elsőként a család fogalma kerül kifejtésre. A családszociológiai irodalmakban lévő legelterjedtebb meghatározás szerint a családtagok közötti állandó érintkezést, kölcsönhatást, tehát az interakciót tartja a család legfontosabb vonásának (Czibere, 2006).

A család tradicionális értelemben egy olyan elsődleges csoportot jelent, amelybe a tagjai beleszületnek, és amely a bensőséges kapcsolatainak köszönhetően hozzájárul a tagok fizikai és lelki védelméhez. John Bowlby brit pszichoanalitikus szerint pedig a család nem más, mint a tagok egymás iránti ragaszkodásából származó szerkezet (Busi, 2007)

A család intézményét, amely a legősibb olyan személyek alkotják, akiket valamilyen kapcsolat köt össze, legyen az házassági, vérségi kapcsolat vagy örökbefogadás. A család intézményére jellemző, hogy a tagjai közös háztartásban, egy fedél alatt élnek (Arany - Mihálka, 2019). A család az első olyan hely, ahol a tagok a teljes személyiségükkel vesznek részt. Nagy hatással van a gyermek személyiségfejlődésére, emellett még ellátja a gyermek gondozását, nevelését, meghatározott magatartás és szerepmintákat közvetít (Bujna, 2009).

Elmondható tehát, hogy a család egy olyan ősi intézmény, egyfajta társas alakzat, amely minden kulturális közegben jelen van valamilyen formában. Olyan keretet biztosít az emberi életnek, amelynek kötelekében a tagok pszichés fejlődésének elemi szintű sajátosságai is itt alakulnak ki. A család az elsődleges kiscsoport, a legkisebb társadalmi egység, és az elsődlegessége abban nyilvánul meg, hogy már a legkorábbi életkortól kezdve befolyásolja a tagjait (Margitics, 2023).

A gyermekek személyisége a családban két féle folyamatos befolyásnak a következtében fejlődik, mivel egyrészt a család nyújt számukra egy nem tudatos, spontán jellegű mintát, másfelől azonban olyan tudatosan közvetített nevelési minták és hatások érik a gyermek személyiségét, amelyek egy életre meghatározzák a gyermek viselkedésmódját és értékrendszerét. A két hatás, a tudatos és tudattalanul, spontán közvetített is egymással szoros összefüggésben működik, és mindkettő egyformán fontos. A gyermekek egészséges fejlődése szempontjából kiindulva fontos szerepet játszik a család mérete, összetétele, a benne lévő szerepek, amelyeket a tagjai betöltenek, és a köztük lévő harmónia (Margitics, 2023).

2.1. A család funkciói

A család fogalmának bemutatásával szeretném kezdeni a második nagy fejezetemet, amelyben domináns tényező a család, és azon belül is az óvodáskorú gyermekek személyiségének fejlődése, illetőleg arról is szó lesz, hogy a gyermekek személyiségének fejlődésében milyen szerepe van a családnak.

Több tudomány is kísérletet tett a család fogalmának pontos meghatározására, szakdolgozatomban a szociológia szempont szerinti értelmezést mutatom be, mely szerint családnak nevezzük az olyan együtt élő kiscsoportot, amelynek tagjait házassági, leszármazási, vérségi vagy bizonyos esetben örökbefogadási kapcsolat köti össze (Szabó, 2008).

A házasság szerint a családok három típusát különböztetjük meg:

- Monogám, amely egy férfi és egy nő házasságán alapul
- Poligám, amikor egy férfinak több felesége van
- Poliandrán, amikor nőnek több férje van (Arany – Mihálka, 2019).

A család szerkezetét a szociológia tudománya vizsgálja. A családnak több típusát különböztetjük meg, de erről még a későbbiekben fogunk tárgyalni. Most csak megemlítem, hogy a család típusoknál 4 típust tartanak ma számon, és ezek a következők: nukleáris család, nagycsalád, családtöredék és a napjainkban leginkább jellemző a mozaik család (Arany – Mihálka, 2019).

A család a gyermekek és a felnőttek életében is egyaránt fontos szerepet játszik és nagy jelentőséggel bír. A gyermekek személyiségének a fejlődésében is nagyon fontos szerepet tölt be. A család az az elsődleges csoport, amelyben annak tagjai a teljes személyiségükkel vesznek részt (Bujna, 2009). A család az, aki bevezeti tagjait a társas viselkedések, szokásoknak a rendjébe (Szabó, 2008:5). Megtanítja a nevelés által, hogy a különböző társas közegekben hogyan kell viselkednünk, milyen magatartás módokat javasolt követnünk. Itt sajátítjuk el azokat a számottevő alapokat, amelyek a későbbi életünkben, a jövőnkre is nagy hatással lesznek. A családról elmondható, hogy az egyén és a társadalom közötti közvetítő kapcsolatot is betölti. Elmondhatjuk, hogy a legnagyobb részben a családban tanuljuk meg kultúránk szokásait, amelynek születésünk által tagja lettünk, a különböző, gyakran megszámálhatatlannak tűnő szabályokat, amit talán a kisgyermekkorban és serdülőkorban a legnehezebb megértetni, és legfőképp betartatni a gyerekekkel, illetve még a külső elvárásokat (Szabó, 2008).

Mivel, mi emberek veleszületetten társas lények vagyunk, ezért a társas készségeink ki-fejlesztéséhez szükségünk van egy odaadó, társas és gondoskodó közegre, melynek szerepét kedvező esetben a család tölti be (Margitics, 2023). A család egy nyílt, dinamikus rend-

szer, amely folyamatos változásban van. Elmondhatjuk azt, hogy a családban a tagok kölcsönösen hatnak egymásra (Bodonyi, 2006).

A család primér, azaz elsődleges nevelési tényezővel bír. Az egyik legrégebbi és legjelentősebb nevelési tényezőnek tekintik (Bujna, 2009). Elsődleges nevelési tényezője abból áll, hogy a család már a legkorábbi életszakasztól befolyásolja a fejlődésünket. A tagokhoz fűződő érzelmi kötelék alapvető érzelmi és viselkedésbeli modelleket vésnek bele a személyiségbe, ami az egész életen át megmarad, mivel ezt is tovább vesszük, és végül ő közvetíti a társadalmi értékrendszert, így ezzel és ez által előkészíti az egyént vagy egyéneket arra, hogy a társadalom működésében teljes értékűen vegyen vagy vegyenek részt a tagjai (Margitics, 2023).

Most pedig egy rövid felvezetés után térjünk rá az alfejezet témájára, mely a család funkcióit hivatott bemutatni. A család számos funkciót tölt be a társadalomban. Napjainkban azonban ezek a funkciók változnak, egyesek hanyatlanak, míg mások fontosabbakká válnak. Ez azonban befolyásolja a családok norma és értékrendszerét, tevékenységét. Illetőleg fontos megemlíteni, hogy a család funkcióinak működésére kedvezőtlenül hatnak a társadalmi és gazdasági változások (Bodonyi et.al. 2006).

A funkciók közül elsőként a biológiai említeném, amelyhez hozzátartozik a családnak a reprodukáló képessége. Ez a funkció, azért is a legfontosabb, mivel ez teszi lehetővé a társadalom megőrzését, tovább vitelét és fejlődését (Arany – Mihálka, 2019). Azonban napjainkban a gyermekvállalást jelentősen meghatározzák az anyagi megfontolások és közrejátszik az adott gazdasági helyzet is. Sok esetben ezek a hiányok vagy akadályok jelentős gondokat okozhatnak a család fenntartásában. Összetartó erő a családon belüli kötődés, mely még a biológiai funkció tartozéka, ami érzelmileg biztonságot nyújt a gyermek számára. Még e funkcióhoz tartozik a nemi szerepek elsajátításának megalapozása is (Bodonyi et.al, 2006).

A második funkció a szocializáció, a nevelés, és a személyiségformálás egyben. A család elsődleges szocializációs színtér a gyermek számára. Itt tanulják meg a szokásokat, hagyományokat, viselkedésmódokat, szabályokat, amelyeket a társadalom elvár tőlük. A szocializáció során be kell illeszkedniük a társadalomba, és annak hasznos, aktív tagjává kell válniuk (Margitics, 2023).

A következő funkció a szabadidő irányítása és a kulturális igény felkeltése. A családnak a kulturális légköre jelentősen kihat a gyermekekre. Ennek a légkörnek a megteremtése, viszont jelentősen függ a szülők iskolai végzettségétől, műveltségétől és szellemi igényeiktől. Fontos funkciója a családnak a betegek ellátása, és az időseikről való gondoskodás. Utána

következik az érzelmi szükségletek kielégítése. Ahhoz, hogy a gyermek nevelése sikeres és hatékony legyen, ahhoz legelőször is jó kapcsolatokra van szüksége a környezetével (Bodonyi, et.al.2006). A családi funkciók közé tartozik a tagok nevelése, oktatása, amely során a szüléiktől a gyerekek megtanulják a legalapvetőbb ismereteket, amelyekkel a későbbiekben boldogulhatnak. Végezetül pedig a termelői, gazdasági funkció következik, amelynek a régebbi korokban volt kiemelt szerepe (Szabó, 2008).

2.2 A család feladatai a gyermek személyiségének fejlődésének tekintetében

A családban a tagok az egész személyiségükkel vesznek részt, a család az emberhez legközelebb álló közeg (Bujna, 2009). A családnak rendkívül nagy szerepe van az óvodáskorú gyermekek személyiségének fejlődésében. A gyermek személyiségének fejlődése a családon belül két fajta folyamatos befolyás következtében fejlődik. Ide tartozik az, hogy a család nem tudatosan ad egy mintát a gyermeke számára. A másik pedig, amikor direkt módon, tudatos nevelési hatások érik a fejlődő személyiséget. Azonban ez a két mechanizmus egymással szoros összefüggésben működik (Margitics,2023).

Nagyon fontos a családi légkör harmóniája, mivel, ha ez hiányzik, akkor a jelen lévő problémák olyan lavinát indíthatnak el, amely jelentősen gátolja a gyermeket személyiségének fejlődésében. A nevelési ráhatás a társadalom legkisebb egységében különböző eszközök által valósul meg. Ezek közül a legnagyobb jelentőséggel bír a szülői példa (Bujna,2009). Az a példa, amit a szülő tudatosan, vagy akár tudattalanul közvetít a gyermeke számára, és amit a gyermek lát, azt később a magáévá teszi, és felnőttkorban ugyanazt a mintát fogja követni, amit gyermekként ő maga látott és kapott (Bujna, 2009).

A gyermeknek folyamatosan szüksége van a családon belül az állandó visszajelzésekre, mivel ezáltal, rögzülnek benne azok az ismételt viselkedésmódok, amelyek a rögzödést követően szokásokká válnak, majd pedig végül beépülnek a gyermek személyiségébe. A gyermek, mivel azonosul az őt gondozó szüleivel, ezért kiválasztja azokat a számára tetsző tulajdonságokat, amelyeket be szeretne építeni a saját személyiségébe. A kiválasztott tulajdonságok pedig utánzással és mintakövetéssel rögzülnek a gyermek személyiségében (Bodonyi et al.2006).

A gyermek személyiségét befolyásoló tényező lehet, ha van a családban testvér. Hogyha a szülők nem készítik fel a gyermeket arra, hogy kistestvére lesz, ezzel jelentős károkat tudnak okozni a személyiségének fejlődésében. A nagy testvér rendszerint ilyenkor lázad, és mérges, amiért nem ő áll már többé a középpontban, és mindenki a kissebbl törődik jobban. Azonban gyakran adódnak olyan helyzetek, amikor a nagytestvér válik a kissebbik tanítójá-

vá (Bodonyi et al, 2006). A családban jelenlévő érzelmi légkör a testvérek szerepét is jelentősen meghatározza, a szakirodalom szerint, ha konfliktusokkal telített a légkör otthon, a testvérek is többet veszekednek, viszont egymás támaszai lesznek (Busi, 2007).

A legjobb esetben a család egyfajta védőernyőként veszi körül a gyermeket, amely biztonságot nyújt a számára, megvédi a külvilág káros hatásaival szemben, és emellett még a külvilágban is segíti őt eligazodni (Komlósi - Antal, 2003). Továbbá melegséget, szeretetet és megértést biztosít a felnövekvő egyének számára, illetve törekszik a családtagok fizikai és lelki szükségleteinek kielégítésére. A gyermeknek nem csupán fizikai, hanem lelki törődésre, szükségleteinek a kielégítésére is szüksége van. A gyermek életében az érzelmi fejlődésének az alapját az édesanyjával való kapcsolata képezi, ez a kapcsolat teremti meg az érzelmi biztonságát a gyermeknek. Az anyával való kapcsolat zavarai, azonban a személyiség fejlődésének zavaraihoz vezethetnek (Komlósi – Antal, 2003).

Fontos, hogy a szülők, olyan mintákat közvetítsenek a gyermekeik felé, amelyekkel elősegítik a gyermekük személyiségének egészséges fejlődését, és nem gátolják azt. A gyermek személyisége egyedileg rá jellemző módon éli meg a család által közvetített élményeket, illetőleg a korábbi élményekre sajátosan, és egyénileg reagálva alakítja önmagát. A jól működő család felerősíti a pozitív személyiség fejlődését, míg a diszfunkcionálisan működő család éppen ellenkezőleg, a negatív hatásokat erősíti fel (Gáti, 2005).

2.3. Családtípusok

A családnak óriási szerepe van minden ember életében. Otthont és megfelelő esetben biztonságot nyújtó légkört teremt, ahol a leginkább önmagunkat adhatjuk. A család a történelem folyamán több változáson esett át, és egyre redukálódott, ezt bizonyítja az a tény is, hogy míg régen a nagycsalád volt jellemző, addig ma már inkább a nukleáris a legnépszerűbb családforma (Bodonyi et al.2006).

Kezdetben a nagycsalád volt jellemző, ahol a családok a gyerekekkel együtt termelték meg az életben maradásukhoz szükséges javaikat. Manapság az olyan családtípust nevezzük nagycsaládnak, ahol kettőnél több gyermek él. A korábbi évszázadokban azonban a patriarchális családot értették alatta, ahol a közös őstől származó férfiak együtt éltek a feleségeikkel és gyermekeikkel. Ennek a többgenerációs családnak a feje volt a legidősebb férfi a családban, akit rendkívül nagy tisztelet illetett meg a családon belül (Bodonyi et.al.2006).

Ennek a családtípusnak számos pozitív hatása van a gyermek fejlődésére nézve, mivel több lehetősége adódik az együttműködés, és a másik iránti tisztelet gyakorlására, illetve több személytől kaphat támogatást. De ugyanakkor a pozitívumok mellett ott vannak a ne-

gátívumok is, amelyek megnyilvánulhatnak általában az anyagi helyzetben, vagy a környezet nem megfelelőségében (Bodonyi et al.2006).

A következő családtípus, a nukleáris családmag, mely típus az ipari forradalom hatására terjedt el. Az évszázadok során a nagycsalád többi tagjai letöredeztek, így ebből jön létre a családmag. A nukleáris családmag az anyát, az apát és a gyermeket jelenti (Szabó,2008). Mivel itt már csökkent a kapcsolatok sokoldalú lehetősége a családon belül, ezért ez felvette az elmagányosodás problémáját. Emellett még ebből a típusból hiányzik a kapcsolati és az érzelmi gazdagság, illetve nincsenek meg azok a különböző szereprendszerek, amelyek a nagy vagy többgenerációs családokra jellemzőek (Szabó, 2008).

A manapság a másik leginkább elterjedtebb családtípus az egyszülős család, vagy szakszóval családtöredék, amikor csak az egyik szülő neveli a gyermekét. Ebben a típusban hiányzik a gyermeknél az egyik szülő mintája, és emellett nem tud olyan bensőséges kapcsolatot kialakítani a családban nem mindig jelenlévő személlyel (Arany – Mihálka, 2019).

Manapság már nagyon gyakori a válásoknak a száma, és a házasságot mindinkább háttérbe szorítja az élettársi kapcsolat, ami bármikor felbontható. Ezért napjainkban elterjedtek a mozaikcsaládok, amelyet kétféle szemszögből közelítettek meg (Eisingerné Balassa, 2014). Az egyik az a keverék család, amely különálló családokból házasság vagy más kapcsolat útján jön létre. A másik pedig az újjáalakult család, amely egy szülő és annak gyermeke, és egy másik, ellenkező nemű szülő és annak gyermeke alkot. Magát a fogalmat 1980-ban Németországban használták először, és régen az ilyenfajta családok a gyermekes özvegyek újraházasodásával jöttek létre. Ez a típus is számos negatív hatást rejt magában. Ilyenkor a gyermeknek is be kell illeszkednie az új családba, alkalmazkodnia kell a másik szülőhöz, és érzelmi kapcsolatot kialakítani vele (Eisingerné Balassa, 2014).

III. FEJEZET: A szülői attitűdök és a szeretet nyelvek hatása az óvodáskorú gyermek személyiségfejlődésére

Az attitűd kifejezés a latin *aptus* vagy *aptidu* nevű szavakból ered. Az *aptus* valamire való alkalmasságot jelent, az *aptidu* pedig valamilyen aktivitásra való felkészültségnek a mentális vagy érzelmi állapotot jelenti. A szakirodalom három összetevőjét különbözteti meg az attitűdnek: az első, a megismerő, vagy szakszóval kognitív, az érzelmi, vagy másképpen fogalmazva affektív és a viselkedéses összetevőkből áll. Ezt a jelenséget elsőként az általános lélektan rögzítette (Géczi et.al., 2002).

Az attitűd meghatározását az évek során többféleképpen próbálták meghatározni. Általánosságban a definíciók megegyeznek abban, hogy az attitűdök egyfajta speciális belső tényezők, melyek egy konkrét viselkedéssel kapcsolatban állnak, és befolyásoló hatással vannak a reakcióinkra. Tehát az attitűd összegzi a valamivel vagy valakivel kapcsolatos értékítéleteinket, és ezáltal irányítja a viselkedésünket. A tárgya lehet személy vagy egy tárgy, de akár egy eszme felé is irányulhat, és a legfontosabb jellemzője, hogy meghatározza a valami vagy valakivel szembeni viselkedésünket (N. Kollár – Szabó, 2017).

Az attitűdnek négy funkcióját tartják számon, a legismertebb leírás Daniel Katz-tól származik, aki a következő felosztást állította fel:

1. Önvédő funkció – ami által az egyén megvédi magát a környezet káros hatásaival szemben, viszont ennek az a veszélye így, hogy megtévesztheti a világról alkotott értelmezése, mivel azt a saját szempontjai szerint alakította ki.
2. Instrumentális vagy haszonelvű – ami az egyén számára valamilyen haszonnal jár.
3. Értékkifejező funkció – az értékek megléte és megerősítése megelégedést nyújthat a személynek, ugyanakkor konfliktusokat is eredményezhet.
4. Tudásszerző funkció – e szerint az attitűdök egyfajta vonatkoztatási keretet nyújtanak (Aczél, 2007).

Az attitűdök között adódhatnak lényeges különbségek, egyesek a saját tapasztalatainkból alakulnak, míg vannak, amelyeket egymástól veszünk át. Vannak, amelyek fontosabbak, míg mások kevésbé fontosak a számunkra. Ezek kölcsönhatásban vannak egymással és a körülöttük lévő környezettel is, folyamatos változásban vannak, mivel a személyes és társas folyamatok egyaránt hatással vannak rá (N. Kollár – Szabó, 2017).

Az attitűdök meghatározó jelentőséggel bírnak az egyén számára, mivel szerves része az önképnek és támogató eszköze annak. Számos meghatározás szerint pedig érthetőbbé teszik a világunkat (Aczél, 2007).

3.1 A nevelés fogalma

A nevelés fogalmának meghatározásával, körülírásával számos történelmi kornak a kutatói, gondolkodói foglalkoztak, így ennek okán is nagyon sok definíció született a nevelés fogalmáról mind a szakirodalomban, mind pedig a köznyelvben. Ennek a sokféleségnek az oka az adott korszak tudományos fejlettsége, illetve a másik ok pedig, hogy a nevelés a társadalomtudományok közé tartozik, ezért ugyanazt a jelenséget több oldalról is meg lehet közelíteni (Gabóda B. – Gabóda É, 2013).

Maga a nevelés szó a különböző népeknél mást és mást jelent, azonban mindegyik meg egyezik abban, hogy a nevelés az egyén fejlődésébe valamilyen úton-módon beavatkozik. Latinul „*education*”, amely vezetést jelent, tehát a nevelés során a gyermeket kivezetjük valahonnan valahová, azaz a sötétségről a fény felé. Az orosz „*voszpityaty*” pedig feltáplálást jelent, amely feltételez a gyermek, vagyis a nevelt részéről egy bizonyos éhség érzetet. Illetve a magyar nyelvben pedig a „*növel*” szót fogja jelenteni, amely már mutatja azt, hogy a nevelési folyamat során a gyermek ismeretekkel fog bővülni, illetve a látóköre is szélesedni fog. (Gabóda B.– Gabóda É, 2013).

A nevelés egyszerre jelent értékközvetítő és értékteremtő tevékenységet, amely során a társadalom által elvárt normákat, viselkedési szabályokat, értékeket adják át a szülők a gyermekeik számára. A nevelés nem egy statikus folyamat, mivel egész életünk során folyamatos változáson, átalakuláson megy keresztül. Alaptulajdonságai közé tartozik, hogy mindig személyek között valósul meg egy állandó kölcsönhatásban. A nevelési folyamat során kulcsszerepet játszik az, hogy az egyénnek milyenek a kapcsolatai a környezetével, ha bensőséges kapcsolatot ápol vele, akkor a nevelés is eredményesebb míg, ha ellenséges, akkor nem születet pozitív nevelési eredmény (Sávai, 2007).

A nevelés minden esetben egy hosszú folyamatot feltételez, amit nem lehet akármikor elkezdni és bármikor befejezni. A nevelési folyamatot a szakirodalom szakaszokra osztja az egyén életében (Sávai, 2007). A nevelés mindig hatással van az egyén személyiségére, tehát személyiségformáló erővel bír. A nevelés mindig hoz magával eredményt is, ami rögzül a nevelt egyénben. A nevelés tehát mindig egy tudatosan, célorientált kellőképpen megtervezett tevékenység, amely hatással lesz az egyén személyiségére (Gabóda B. – Gabóda É., 2013).

3.2. Szülői nevelési stílusok és hatásuk a gyermek személyiségfejlődésére

A harmadik fejezetem második alpontjában a szülők nevelési stílusait szeretném bemutatni, a különböző tipológiákat, illetve pozitív és negatív hatásukat az óvodáskorú gyermek személyiségfejlődésére nézve.

Bevezetésként szeretném tisztázni a nevelési stílusnak a fogalmát. A Pedagógiai Lexikon szerint a szülők vagy nevelők által alkalmazott nevelési módszer (Nagy, 2010). A nevelési stílus fogalmát a gyermekpszichológiába James Baldwin amerikai pszichológus vezette be. Fontos még a nevelési stílusok ismertetése előtt leszögezni, hogy nincs egy egységes nevelési stílus, mivel a szülő helyzettől függően is több stílus jegyeit is magukon viselik, illetve a másik fontos dolog, amit meg kell említeni az az, hogy minden nevelési stílusnak megvannak az előnyei és a hátrányai (Nagy, 2010).

Jelen fejezet ezen alpontjában Schaefer nevelési stílusát szeretném részletesen bemutatni. Schaefer a következő nevelési stílusokat különböztette meg: meleg-engedékeny, meleg-korlátozó, hideg-engedékeny, hideg-korlátozó. Ugyanezt a megfogalmazást alkalmazta Ranschburg Jenő is a szülői nevelési stílusok megfogalmazásakor (Nagy, 2010).

Schaefer 1965-ben négy szülői nevelési stílust határozott meg. A meleg-engedékeny nevelési stílusnál vannak szabályok, amelyek megszegéséért apró büntetés jár, azonban ezek a szabályok nem merevek, hanem rugalmas és leginkább szükségszerű normák betartását jelentik. A meleg-engedékeny nevelési stílusnál a szülő szeretetteljes kapcsolatot ápol a gyermekével. Igényeit figyelembe veszi, engedékeny, de bizonyos szabályok betartását megköveteli. Szerinte ez a legoptimálisabb nevelési stílus, amely alkalmazható. Pozitív hatásaiként írja le, hogy a gyermekre jellemző lesz a pozitív hozzáállás, barátságosság, rugalmasság, aktivitás. (Hegedűs – Kecskeméti, 2023)

Az ebben a típusban felnövekvő gyermek pozitív világnézettel rendelkezik, aktív, barátságos, gyorsan gondolkodik, kreatív, érdeklődő, aktív részese a világnak tevékenységeiben. Mindemellett azonban agresszív megnyilvánulásokkal is jellemezhetők, mivel a büntetés hiánya és a biztonságérzés erős náluk. Nehezebben kezelhetőbbek, mivel mindig megvédik álláspontjaikat és kiállnak mellette. Az agresszió megfelelő feltételek mellett egészséges bátorsággá fejlődhet. Jellemző rájuk még, hogy könnyen alakítanak ki kapcsolatokat kortársaikkal és a felnőttekkel egyaránt, magabiztosak, kiegyensúlyozottak és kedvesek. A felnőttekkel való azonosulás az ilyen stílusban nevelt gyerekeknél a legintenzívebb (Mester, 2015).

A meleg-korlátozó nevelési stílusnál a szülők túlságosan kifejezik szeretetüket a gyermekük irányába, és mindentől óvják, féltik őket. A szabályokhoz való maximális alkalmaz-

kodás jellemzi, és jelentősen korlátozza a gyermek önállóságát, jellemző lesz rájuk, hogy kevésbé kreatívok, az agressziójuk befelé fordul és szorongássá válik (Busi, 2007).

Mint már említettem, ebbe a típusba a túlóvó szülők tartoznak, akik ezzel a magatartással gátolják a gyermekek önállósodását. Az ilyen típusú szülőknél a gyermek részéről a nyílt agresszió nem megengedett. Korlátokat állítanak elé, ezzel akadályozzák meg őket cselekedeteikben. Minden agresszív megnyilvánulásnak a gyermek részéről komoly következményei lesznek, ezért a gyermek inkább magában tartja, ami szorongáshoz vezethet. Az ebben a típusban nevelkedő gyermekekre jellemző a szabályt követő magatartás és gondolkodás, kevésbé kreatívok, de mindig illedelmesek (Mester, 2015)

A legtöbb fiatalokú bűnöző a kutatások alapján a hideg-engedékeny szülői nevelési stílusból kerül ki. Az ilyen stílusban nevelt gyerekek gyakorlatilag nem kapnak mintát, mivel a szeretetlenséget látják a szülő részéről. Ennél a stílusnál a szülő elutasítja a gyermekét, nem fogadja el, nem törődik a szellemi és a fizikai szükségleteivel. Ennek okán a gyermekben felgyülemlett agresszióját a környezetén vezeti le (Hegedűs - Kecskeméti, 2023).

A gyermeki agresszió kibontakozását táplálja, abból az okból kifolyólag, hogy a szülő elutasítja a gyermekek közeledési, függőségi helyzetét, néha pedig engedékennyé válik vele szemben. Ennek oka gyakran a gyermekkel szembeni ellenszenv. Az elutasítás a gyermek részéről szeparációs szorongást eredményezhet. Idővel ez az elutasító viselkedés a gyermekben is elutasító reakciókat fog eredményezni mindazzal szemben, ami a szülőtől ered. Jellemző lesz rájuk, hogy függőségi szorongást fognak mutatni, a szüleivel való kapcsolata egyre romlik, nem fordul hozzájuk tanácsért, nem beszél meg velük a problémáit, és gyakran a társadalom által el nem fogadott körökben próbálják kielégíteni a társas igényeiket (Mester, 2015).

Schaefer utolsó nevelési stílusa a hideg-korlátozó nevelői stílus, mely esetén az elutasítás a szülő részéről rejtett módon jelenik meg, és a túlzott korlátozásban mutatkozik meg. A gyermekben ez büntudatot válthat ki, rossznak érezheti magát, ami neurotikus konfliktusokhoz vagy akár öngyilkossághoz is vezethet. Az ilyen stílusban nevelő szülőkre jellemző az, hogy nagyon gyakran felemlegetik azt, hogy mennyi áldozatot hoztak a gyermekeikért, hogy minden őértük van, és a gyerekben, ezáltal büntudatot válthat ki (Hegedűs - Kecskeméti, 2023).

Ez a stílus annyiban különbözik az előzőtől, hogy a gyermek elutasítása mellett még erőteljes korlátok is kapcsolódnak hozzá. A szülő ellenérzéseire, ami lehet fizikai büntetés, vagy akár a gyermekkel való kapcsolat minimalizálása, a gyerek erre agresszióval reagál és a szülő ezt keményen meg is bünteti. A gyermek érzelmi igényeit nem elégíti ki, bár a kül-

világ felé azt mutatja, csak korlátozza azokat valójában. A gyermek számára érthetetlenek ezek a szülői megnyilvánulási formák, ezért büntudatot érez és hálátlannak tartja magát, viszont agressziót is érez irántuk, mivel csak az általuk felállított akadályokat érzi. Mivel a világ felé nem mutatja ki az agressziót, ezért befelé fordul, amivel súlyos testi és lelki bajokat okoz saját magának. Ahogy az idő telik ezek a problémák nem szűnnek meg, hanem felerősödnek, és egyre komolyabbá válnak, kialakulhat akár a személyiség torzulása, bizalmatlanság érzése a felnőttekkel és más emberekkel (Mester, 2015)

Minden nevelő hatás közül a legfontosabb a család hatása a gyermek fejlődésére. Elsősorban azért, mert a család a gyermek legkorábbi élményeinek forrása, illetve a családban ért hatások tartósabbak, meghatározóbbak a gyermekre nézve. Egy egészséges, támogató család felerősíti, megerősíti a környezet fejlesztő irányait, míg egy diszfunkcionális működő család a negatív hatásokat erősíti fel a gyermekben, gyengítve ezzel a kedvezőbb hatásokat.

A családban a nevelés legfontosabb letéteményezője az anya. Az anya-gyerek kapcsolat átélése a csecsemő legelső olyan élménysora, amely meghatározza a későbbi fejlődését a gyermeknek. A rossz minőségű kötődés is súlyos károkat okozhat a gyermek későbbi kötődéseire nézve. Azonban mégis a legnagyobb ártalom a gyermekre nézve, hogyha az édesanyja nem szereti őt. Ennek hátterében több ok is fennállhat, például nem akarta őt, túl korán érkezett, vagy nem szereti a gyermek édesapját, vagy esetleg a gyermek nem felel meg az ő reményeinek (Gáti, 2005).

2001-ben Robinson és munkatársai ki fejlesztették a „The Parenting Styles and Dimensions Questionnaire (PSDQ)” önkitöltős kérdőívet, ami Diana Baumrind által kidolgozott nevelési stílus elvén alapul. Az első típus a megengedő nevelési attitűd, ahol a szülők kevésbé korlátozzák a gyermekeiket, mert úgy gondolják, hogy fontosabb, ha a saját tapasztalataikból tanulnak. Nagy szabadságot adnak a gyermekeiknek, bevonják a döntésekbe őket és nem várnak el magas fokú teljesítményt. A második a tekintélyelvű stílusú a szülők feltétlen engedelmességet várnak el gyermekeiktől, hogyha a gyermek nem engedelmeskedik büntetést szabnak ki rá. Az utolsó, az irányító nevelési stílusú szülők úgy próbálják meg irányítani a gyermekeiket, hogy elmagyarázzák nekik a szabályokat, a döntések megvitatásába is bevonják őket, viszont nagyon magas mércét állítanak gyermekeik elé (M. Cole – S. R. Cole, 2006).

3.3 A szeretet nyelvek hatása az óvodáskorú gyermek személyiségének fejlődésére

Sok szülő esik abba a tévedésbe, hogy a szeretetét a gyermeke felé nem is kell kifejeznie,

mivel a gyermeke úgyis tudja és érzi azt, míg mások abban a téves hitben élnek, hogy elég időnként kifejezni a szeretetüket a gyermekük felé. Minden embernek, úgy a felnőtteknek, mint a gyermekeknek is megvannak a szeretetnyelvei. Mindenkinél jelen van az öt szeretet nyelv, de van egy, ami minden másnál hangsúlyosabb, és ez lesz az ő fő szeretet nyelve. Mindaz öt szeretet nyelven ki kell fejezni az embereknek az érzéseiket, és ezt kell megtanítaniuk a szülőknek, a gyermekeiknek. Az érett személyiség egyik jellemzője, hogy képes mindaz öt nyelven kommunikálni. A szeretet kifejezésének öt formáját tartja számon a szakirodalom: a testi érintés, ajándékozás, minőségi idő, dicséret, elismerő szavak (Gary - Ross, 2008). A következőben ezek a szeretet nyelvek kerülnek bővebb kibontásra:

1. Testi érintés: ez az egyetlen, amely nem korlátozódik a test egy részére. Gary Chapman úgy fogalmazott egyik könyvében erről, hogy ez az a nyelv, ami elindíthat egy kapcsolatot, de akár ketté is törhet. Vannak, akik számára a testi érintés a szavaknál is kifejezőbb tud lenni (Gary, 2014).
2. Ajándékozás: manapság már nagyon népszerű, hogy mindent megadnak a szülők a gyerekeiknek, minden kérésüket teljesítik, azonban ez nem helyes. Az ajándékot nem a mérete teszi igazivá, hanem a szeretet, amit kifejez a személy számára. A szülőknek ennél a szeretetnyelvnél különösen oda kell figyelni, hogy a gyermek az ajándékot megfelelően értékelje és a szeretet jelét lássa benne. Sok esetben a szülők ezt pótszerettként használják fel lelki furdalásuk miatt vagy elvált szülők esetében akár versengésre, a másik túlszárnyalására, azonban ezt a gyermek érzi, és sokszor kihasználja (Gary - Ross, 2008).
3. Minőségi idő: a kutatások bebizonyították, hogy a minőségi időnek pozitív hozadéka van a lelki egészségnek a megőrzésében, segíti a kapcsolatok elmélyítését, az egymáshoz közelebb kerülést, a szabadidő hasznos eltöltését, a problémák hatékony megoldását is segítheti (Erdő, 1962).
4. Elismerő szavak: minden kimondott szónak hatalma van és befolyással van az egyének életére. Az elismerő, bátorító szavak életre szóló erőforrást jelenthetnek, míg a korholó, bántó szavak rombolják az emberek önértékelését. Manapság gyakori, hogy a gyereket üres dicséretekkel látják el, ennek pedig az lesz a következménye, hogy könnyen megszokja ezt a gyermek, és mindig várni fogja. Az elismerő szavaknak hitelesnek kell lenniük a szülők részéről (Gary – Ross, 2008).
5. Szívességek: manapság már sajnos háttérbe szorul a másokért való szolgálat, ami a szeretetnek az egyik legközvetlenebb kifejezése. Mindig az ember szabad elhatározásából fakad, de oda kell figyelni arra, hogy nem szabad mindig minden szívességet megtenni.

Fontos tudatosítani a szülőknek azt, hogy ők az első számú példái a gyermeküknek, és a szülői szolgálat készsége is példát ad a gyermek számára, hogy ő is ezt az utat kövesse (Gary,2014).

IV. FEJEZET: A szülői attitűdök és a szeretet nyelvek dominanciájának kapcsolata az óvodáskorú gyermekek szüleinek vonatkozásában

A kutatás célja, hogy rávilágítson a különféle nevelési stílusok és a szeretetnyelv értékeinek és alkalmazhatóságának az összefüggéseire az óvodás gyermek nevelésében. Objektív bizonyítékokat keresni arra, hogy van-e, és ha van, akkor milyen összefüggés van a szülői nevelési attitűdök és a szeretet nyelvek között az óvodáskorú gyermekeket nevelő szülők körében.

A kutatás hipotézisei:

1. A különböző nevelési stílusok képviselőinél számottevő különbségek nem tapasztalhatók a szeretetnyelv dominanciája tekintetében.
2. Mindhárom nevelési stílus képviselői a minőségi időt tartja a legfontosabbnak a gyermeknevelésben.
3. A megengedő nevelési stílus képviselői mind az 5 nevelési stílust hasonló arányban alkalmazzák a gyermek velésében
4. A tekintélyelvű nevelési stílus képviselői nem preferálják a gyermeknevelésben az ajánlékozást, a szívességeket és a testi érintést!

A kutatás eredményes elvégzése és a hipotézisek bizonyítása érdekében olyan módszerekre esett a választás, amelyek révén kimutathatóvá válnak a vélt vagy valós összefüggések a szülői nevelési attitűdök és a nevelésben alkalmazott szeretetnyelv dominanciája tekintetében.

A kutatás elvégzésére kétféle módszer használtunk: egy kérdőívet (Melléklet № 1) és egy tesztet (Melléklet № 3).

A kérdőív *első részében* 7 kérdésből állt, amely során a kitöltő személyre és a családi háttérére kérdeztünk rá. A következő kérdésekre kellett válaszolniuk a kitöltőknek: neme, iskolai végzettsége, családi állapota, hány gyermeket nevel.

A kérdőív *második részében* helyeztük el Hadházi Éva, Takács Szabolcs, Csikós Gábor, Homoki Adél, Czinkóczki Annamária. Törő Krisztina, Kövesdi Andrea és F. Földi Rita 2021-es publikációjában: „*A szülői nevelői stílus azonosítására alkalmas Parenting Styles and Dimensions Questionnaire hazai alkalmazásával szerzett tapasztalatok által*” alkalmazott „*Szülői Nevelői Stílus Kérdőív (PSDQ-HU)*” című magyarországi kutatáshoz adoptált módszerét (Hadházi, et. all.2021:203-204). Ehhez a módszerhez tartozik egy *Skálaképzési útmutató* is, melynek alapján elemezhető ki, hogy melyik szülői nevelési attitűdhez tartozik az illető személy. (Hadházi, et. all.2021:205).

A kutatás második részében, a gyermeknevelésben alkalmazott a szeretetnyelv dominan-

ciájának vizsgálatát Gerry Chapman *Az öt szeretetnyelv-tesztje* alapján végeztük el. (Chapman, 2014:77-81). *Az öt szeretetnyelv-teszt*hez tartozott egy *A teszt értékelése* c. leírás is (Chapman, 2014:81-82)., melynek értelmében a kitöltőknek, a 30 állítás mindegyikében ki kellett választaniuk a rájuk leginkább jellemző állításhoz rendelt betűjelzést és az elemzés során mi ezeket összeszámolva a megfelelő szeretetnyelvhez kategorizáltuk.

4.1. A kutatás folyamata

A Beregszászi Frangepán Katalin bázisóvodába járó gyermekek szüleit kértem meg, hogy segítsék a témában végzett kutatásomat azzal, hogy kitöltik a mellékelt kérdőívet és a Szeretet-nyelv tesztet. 47-en vettek részt a kérdőív és a teszt kitöltésében. Túlnyomórészt anyukák vettek részt a vizsgálat folyamatában, a kérdőívet és a tesztet kitöltők között mindössze négy apuka volt, ezért összehasonlító elemzést és bizonyítható egyezéseket, illetve különbségeket kimutatni ilyen aránytalan viszonyításban nem lehetséges.

Miután kézhez kaptuk a kitöltött kérdőíveket és a Szeretetnyelv-teszteket, elkezdődhetett ezek elemzése.

Elsőként a Kérdőív első része (Melléklet № 1) került feldolgozásra, ahol a válaszadók nemi, életkori, tanulmányai, szakmai és családi vonatkozásait kategorizáltuk. A kapott eredményeket táblázatokba rendezve, illetve diagram formájában mutattuk be.

A kérdőív második részének a feldolgozása a „*Szülői Nevelői Stílus Kérdőív (PSDQ-HU)*” tartozó *Skálaképzési útmutató*-ja (Melléklet № 2) szerint történt, és mindegyik válaszadó vonatkozásában meghatározásra került, hogy melyik nevelési attitűd képviselője. Az elemzés során kapott számértékeket, táblázatba Összesítő táblázatba rendeztük és színekkel tettük vizuálisan értelmezhetőbbé a nevelési stílusok kategóriája szerinti megoszlását a vizsgálat alanyainak. A táblázat eredményei alapján készített diagram jól szemlélteti a szülői attitűdök megoszlásának arányait a válaszadók vonatkozásában.

Ezt követően került feldolgozásra és elemzésre a *Az öt szeretetnyelv-teszt* (Melléklet № 3) a vizsgálat második részével foglalkoztunk, melyben a szülők domináns szeretet nyelvét vizsgáltuk. Ehhez a teszthez tartozik egy kiértékelési útmutató *A teszt értékelése* címen (Melléklet № 4). Ennek értelmében, összeszámoltuk, hogy melyik betűből hányat jelöltek meg a tesztek kitöltői, és a kapott eredményeket egy összesítő táblázatba foglalva, jelenítettük meg mindegyik személynél a domináns szeretet nyelvüket. A jobb értelmezhetőség érdekében színekkel tettük látványosabbá és értelmezhetőbbé, hogy a válaszadók, a szeretetnyelv melyik formáját preferálják.

A vizsgálat következő fázisában a nevelési attitűdök és a szeretetnyelv dominanciájának összehasonlításában összefüggéseket és a különbségeket kerestük arra vonatkozólag,

hogy egyes nevelési attitűdök képviselőinél mely szeretetnyelv típus dominál. Ennek az elemzésnek a bemutatásához összehasonlítási táblázatot készítettünk színek alkalmazásával.

4. 2 Eredmények bemutatása

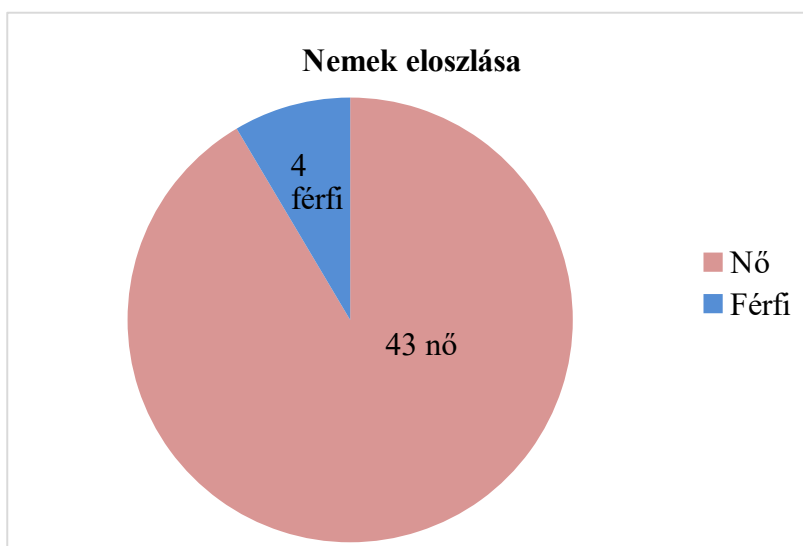
A kérdőívet és a Szeretetnyelv-tesztet összesen 47 olyan szülő töltötte ki, akik valamilyen óvodás gyermeket nevelnek.

A kérdőív első részében, szereplő kérdésekre adott válaszok eredményei:

1. kérdés: a válaszadók nemi megoszlása:

Nő	Férfi
43	4

3.sz. táblázat

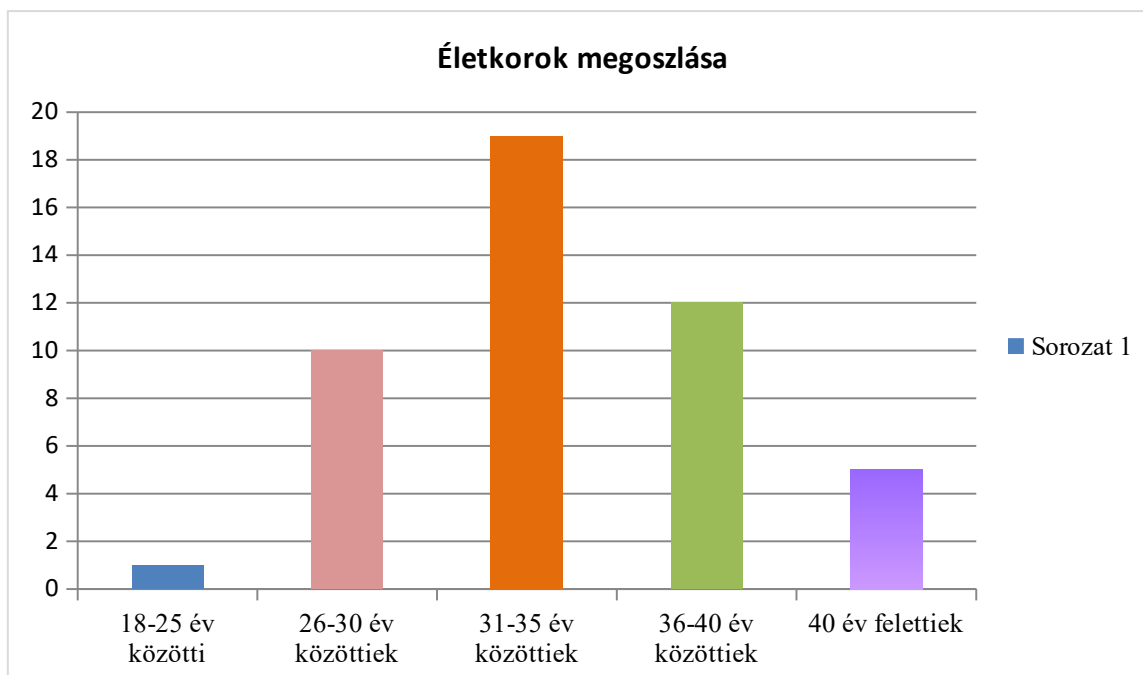
1.számú diagram: A nemek megoszlása

2. kérdés A válaszadók életkori béli megoszlása:

18-25	26-30	31-35	36-40	40 év felett
1	10	19	12	5

4. sz. táblázat

Az adatközlők zöme 31-35 év közötti, illetve 36 és 40 év közötti. A fiatal felnőtt kor közötti személyek közül mindössze 1 ember töltötte ki a kérdőívet, 26 és 30 év között 10 személy mozog, a 31-35 év közötti személyek közül töltötték ki a legtöbben, 19-en, 36-40 év között 12 személy töltötte ki a kérdőívet, és 40 év felett pedig mindössze 5-en voltak, a második legalacsonyabb elemszámmal.

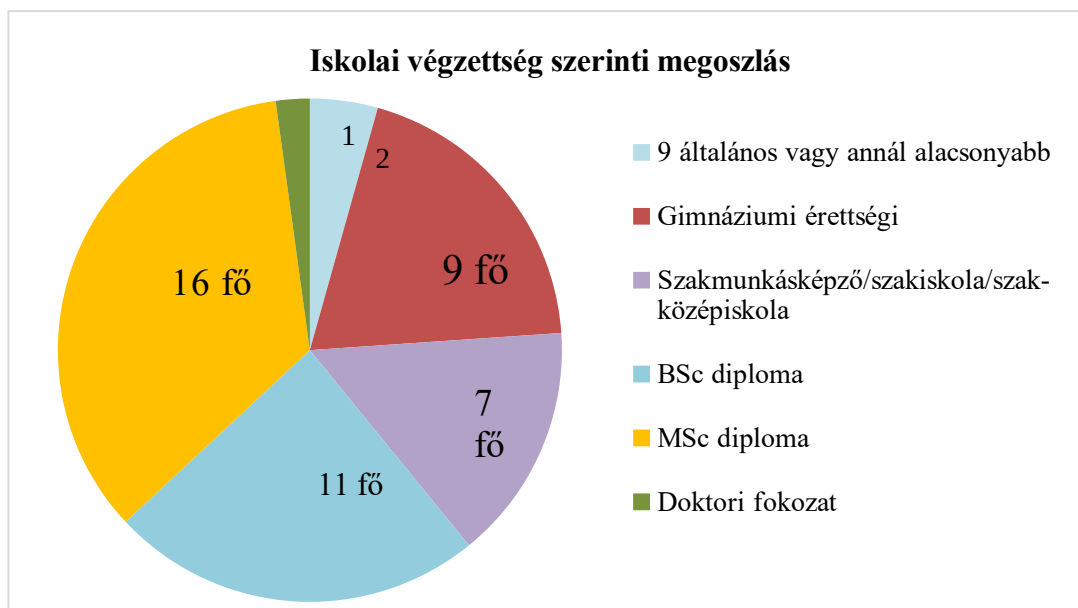
2.számú diagram: Az életkorok megoszlása

3. kérdés: A válaszadók végzettség szerinti megoszlása

Válaszok	Válaszadók száma
9 általános vagy alacsonyabb	2
Gimnáziumi érettségi	9
Szakmunkásképző/szakiskola/szakközépiskola	7
BSc diploma	11
MSc diploma	16
Phd fokozat	0
Doktori fokozat	1

5.sz. táblázat

Az adatközlő szülők leginkább BSc és MSc diplomával rendelkeznek, tehát a legtöbben egyetemet végeztek. A legkevesebben, mindössze 2 személy rendelkezik csak 9 általános-sal vagy annál alacsonyabb végzettséggel és 7-en szakmunkásképzővel. A táblázatból kiderül, hogy mindössze 9-en szereztek gimnáziumi érettségit, és 11-en rendelkeznek alapképzéses diplomával. A legtöbben pedig a mesteri fokozatos diplomások vannak 16 személy kitöltésében. Az is kiderült, hogy a kitöltők között senki nem rendelkezett Phd fokozattal, viszont akadt egy nyelvtudományok terén doktori fokozattal rendelkező személy.

3.számú diagram: Iskolai végzettség szerinti megoszlás

4. kérdés: A tanulmányok, szakterületek szerinti megoszlása

Válaszok	Válaszok száma
Fodrász	1
Óvodapedagógia	4
Gyógyászat	1
Tanítói	3
Nemzetközi jog	1
Marketing	1
Szociálpedagógia	2
Mezőgazdasági	3
Idegenrendészet	1
Biológia	1
Számvitel	3
Magyar nyelv és irodalom	1
Ukrán nyelv és irodalom	1
Könyvelő	1
Szakács	2

6.sz. táblázat

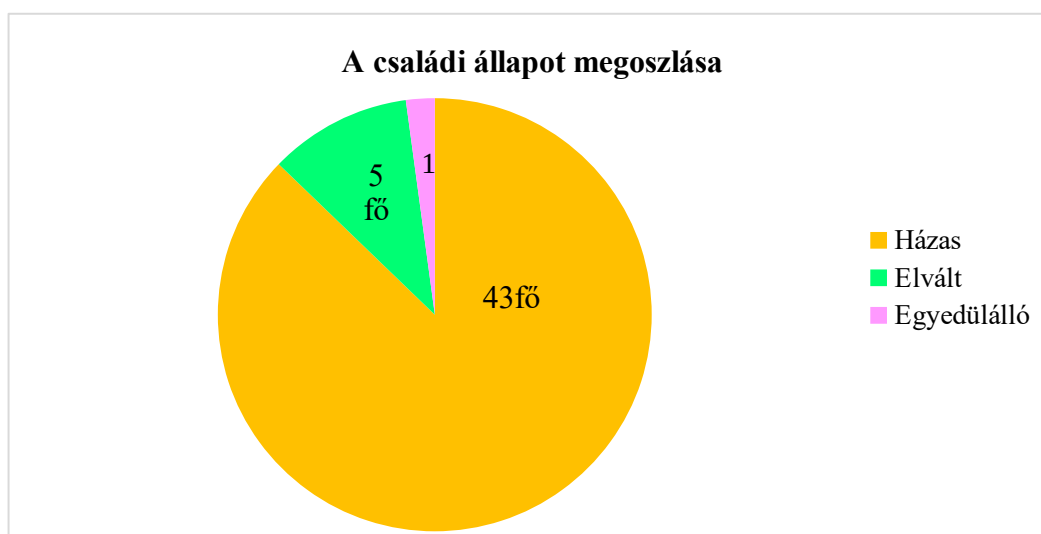
A válaszadók 15féle szakiránynak a képviselői közül kerültek ki, közülük 4-en óvodapedagógusok.

5. kérdés: A válaszadók családi állapotok szerinti megoszlása

Házass	Elvált	Egyedülálló	Egyéb
41	5	1	0

7.sz. táblázat

A válaszokból kitűnik, hogy a kitöltők között a legmagasabb arányban a házasok voltak, összesen 41-en, az elvált szülők száma 5. Egyedül nevelő szülőként mindössze egy anyuka vallotta magát.

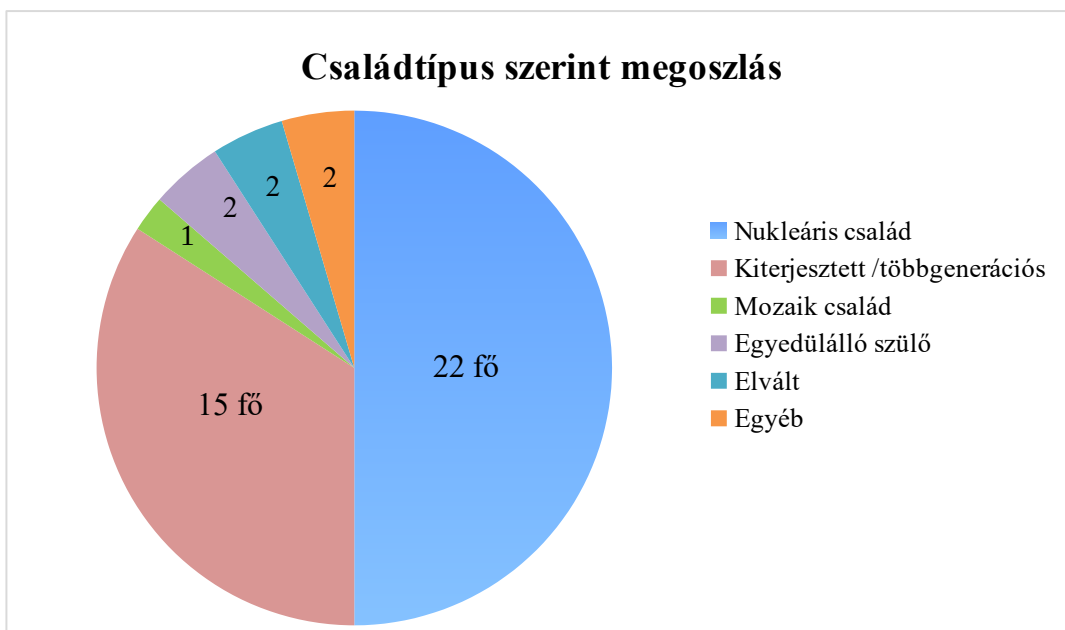
5. számú diagram: A válaszadók családi állapot szerinti megoszlása

6. kérdés: A válaszadók családtípusai szerinti megoszlása

Válasz	Válaszadók száma
Nukleáris család	22
Kiterjesztett /többgenerációs	15
Mozaik család	1
Egyedülálló szülő	2
Elvált	2
Özvegy	0
Egyéb	2

8.sz. táblázat

A válaszokból kiderül, hogy a legtöbben, azaz 22-en nukleáris családban élnek, és a második legtöbben pedig kiterjesztett többgenerációs családban 15 fő él, az elvált szülők száma 2 főt tesz ki, míg az egyedülálló szülők szintén 2-en vannak, a legkevesebben mindössze 1 fő él mozaik családban és a válaszadók közül 2-en az egyéb kategóriát jelölték.

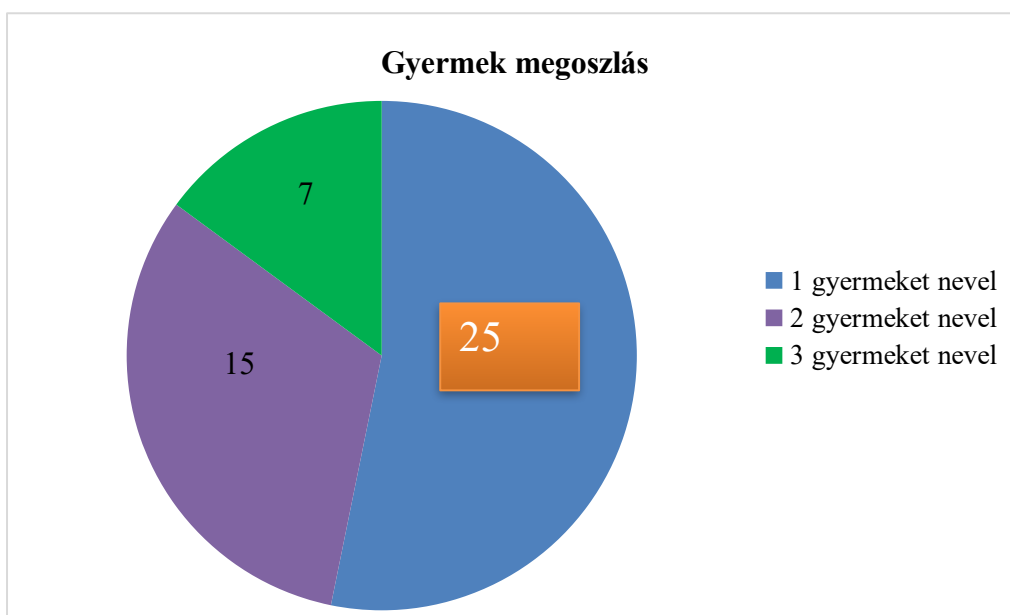
6. számú diagram: A kitöltők családi állapot szerinti megoszlása

7. kérdés: A válaszadók aszerinti megoszlása, hogy hány gyermeket nevelnek a családban.

egy gyermeket	két gyermeket	három vagy több gyermeket
25	15	7

9. sz. táblázat

A válaszadók többsége, 25-en egy gyermeket nevelnek, 15-en pedig két gyermeket. A legkevesebb arányban vannak a három gyermeket nevelő szülők, akik közül mindössze 7-en nevelnek három gyermeket.

7.Számú diagram: A válaszadók gyermekeik számának megoszlása

A „Szülői Nevelői Stílus Kérdőív (PSDQ-HU)”

elemzésének az eredményei:

„Szülői Nevelői Stílus Kérdőív (PSDQ-HU)” eredményeinek a kiértékelése, a módszerhez tartozó *Skálaképzési útmutató* (Melléklet № 2) alapján lett elvégezve. A kapott számértékek, egyfajta mutatók, az adott kategóriák dominanciáinak a meglétére vonatkozólag. Ezeknek az értékeknek az alapján lettek meghatározva a nevelési attitűdök, amelyek az alábbi összesítő táblázatban kerülnek bemutatásra. A táblázat szemléletesebbé tétele érdekében színekkel emeltük ki az egyes kategóriákat.

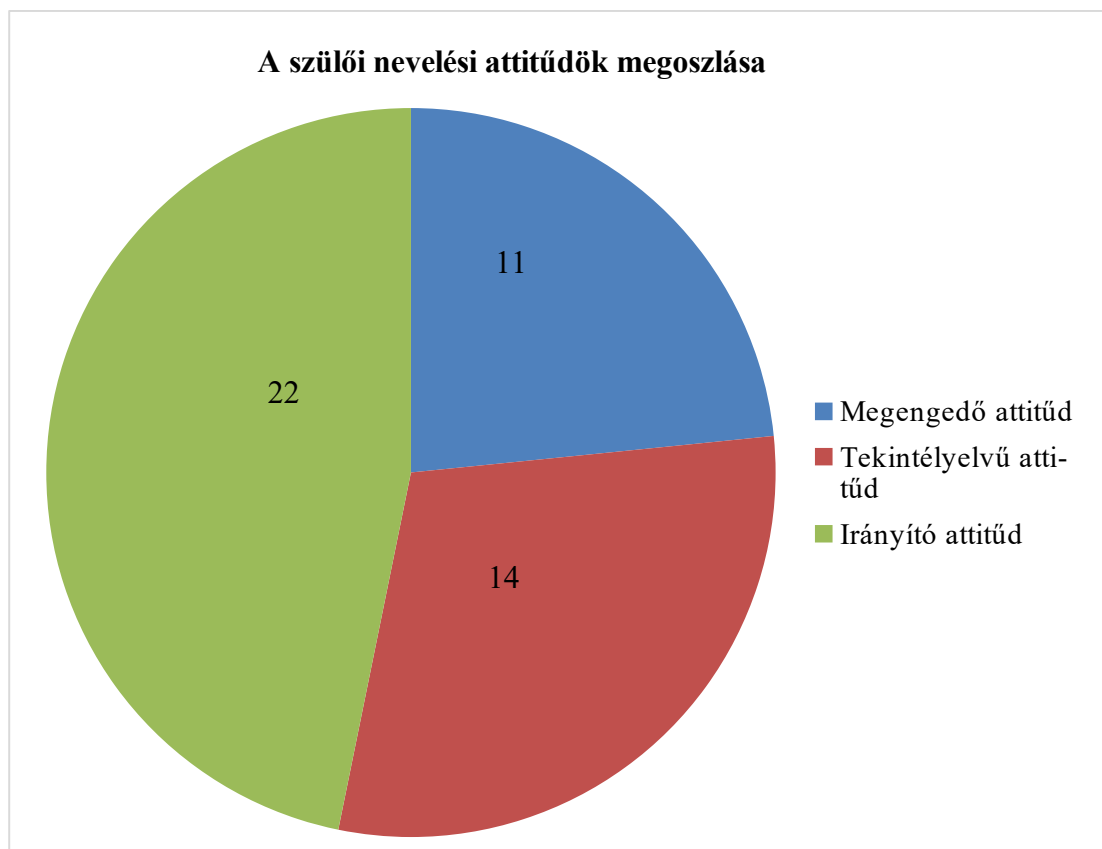
Összesítő táblázat a szülői nevelési attitűdök meghatározására

Kategóriák szerinti megoszlás			
A válaszadók monogramjai	Megengedő attitűd	Tekintélyelvű attitűd	Irányító attitűd
P. M.	2,8	1,6	3,9
T. K.	2	1,5	3,2
P. Zs.	2,6	2	4,6
B. B.	2	3,6	1,25
T. T.	2	1,9	3,8
V. M.	4,2	2,6	1,6
Sz. A.	2,4	3,7	1,8
F. M.	1,8	4,4	2
M. Á.	2,4	1,16	4,6
B.A.	4,4	2	3,5
G. G.	3,4	1,6	3
J. V.	1,4	1,41	4,6
E. Zs.	2	4,46	1,16
B. O.	4,6	3	1,75
H. K.	2,4	1,41	4,3
T. I.	2	1,9	4
K. N.	2	1,25	4,6
T. J.	3,4	1,8	2,4
P.D.	1	1,75	4,4
Cs. V.	2,2	4,6	1,58
G. I.	1,8	3,6	1,8
B. M.	2,2	4,5	1,5
N. A.	2,2	2,3	2,9
Cs. A.	3,2	2	3,1
K. R.	2,6	1,75	3,8
M. E.	2,6	4,6	2,58
S. Zs.	4	3	2,41
Cs. B.	2,6	4,6	1,58
K. A.	2,6	1,33	4,2
T. Cs.	2,4	2,25	3,9
P. E.	4,4	3	2

Sz. T.	4,46	3,2	1,25
B.N. B.	1,58	4,3	2,6
J. E.	2,4	1,58	4,2
Sz. K.	2,6	1,5	3,6
P. É.	2	1,25	4,6
D. I.	2,6	4,7	2
I.T.	2	4,8	3,5
D. A.	4,6	2	2,4
Sz. Sz.	1,6	1,41	4,2
J. R.	4,2	1,75	3,7
B. F.	2,2	3,6	3
A.J.	1,4	3,7	1,7
P.B.	3	1,8	4,6
G. B.	2,8	2,1	3,7
M. M.	1,8	1,25	4,8
K. K.	3,4	1,41	4,5
Összesen:	11	14	22

10. sz. táblázat

A kapott értékek alapján kijelenthető, hogy a 47 válaszadó közül 22-en az *irányító nevelési attitűd* képviselőihez tartoznak; 14-en a *tekintélyelvű attitűdöt* képviselik; 11-en pedig a *megengedő attitűd* képviselői.

8. számú diagram: A szülői nevelési attitűdök megoszlása

Gary Chapman Az öt szeretetnyelv-teszt elemzési eredményei:

Az öt szeretetnyelv-teszt eredményeinek kiértékelése, a teszthez tartozó értékelési útmutatónak megfelelően történt (Melléklet № 4). A kapott eredményeket, minden válaszadóra vonatkozólag, az alábbi összefoglaló táblázatba került bemutatásra, aszerint, hogy a szeretetnyelv melyik formáját alkalmazza a gyermeknevelés során. A táblázat jobb értelmezhetősége miatt színekódokat használtunk az alábbiak szerint:

Összesítő táblázat a szeretetnyelvek dominanciájának meghatározására

A válaszadók monogramjai	Elismerő szavak	Minőségi idő	Ajándékok	Szívességek	Testi érintés
P.M.	3	8	4	11	2
T. K.	7	10	3	7	2
P. Zs.	4	11	2	5	5
B. B.	12	5	3	5	5
T. T.	4	10	4	5	7
V. M.	9	6	2	6	7
Sz. A.	8	10	4	2	6
F. M.	9	5	5	8	3
M. Á.	6	7	1	8	7
B. A.	7	7	5	9	1
G. G.	4	11	3	6	6
J. V.	6	8	4	6	5
E. Zs.	7	9	1	5	8
B. O.	7	9	7	5	2
H. K.	11	10	2	4	3
T. I.	5	8	2	8	6
K. N.	7	8	1	6	7
T. J.	9	4	5	5	7
P. D.	9	11	1	7	2
Cs. V.	5	8	7	7	4
G. I.	5	8	2	4	11
B. M.	6	10	2	4	7
N. A.	8	5	8	3	6
Cs. A.	8	6	4	3	9
K. R.	8	4	9	8	1
M. E.	7	11	3	4	5
S. Zs.	9	8	2	7	4
Cs. B.	9	8	0	7	7
K. A.	10	9	3	3	6
T. Cs.	10	4	11	4	2
P. E.	9	7	4	10	1
Sz. T.	3	11	2	5	10
B. N. B.	10	7	2	7	4
J. E.	7	8	6	4	5
Sz. K.	4	6	3	10	7
P. É.	8	7	1	6	6
D. I.	8	9	3	7	4

I.T.	7	9	1	5	8
D. A.	4	12	2	6	6
Sz. Sz.	5	10	4	6	3
J. R.	3	12	2	9	4
B. F.	10	9	3	4	4
A.J.	10	9	4	2	6
P.B.	7	11	0	4	8
G. B.	6	7	4	6	8
M. M.	5	12	2	3	8
K. K.	4	9	5	5	7
Összesen	12	23	3	6	3

11. sz. táblázat

Az elemzés során kapott értékek alapján kijelenthető, hogy a 47 válaszadó közül, a gyermeknevelésben alkalmazott szeretetnyelv dominanciája az alábbi megoszlásban van jelen:

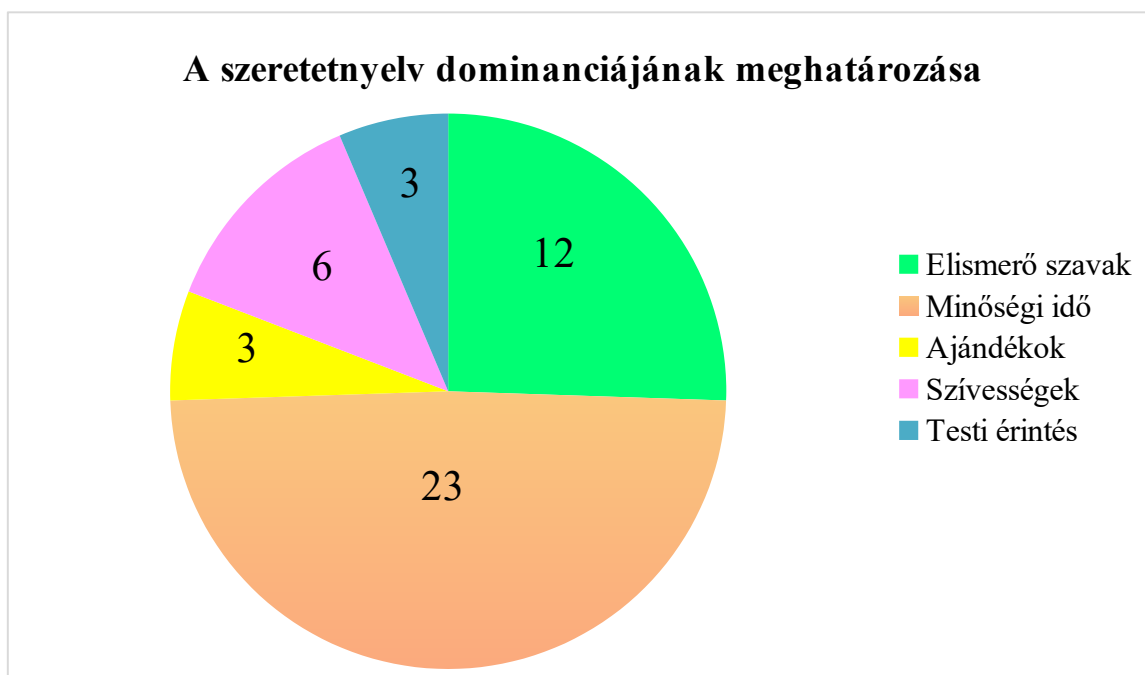
23 – válaszadónál a *minőségi idő* jelenti a szeretet nyelv alapjait

12 –válaszadó az *elismerő szavak* alkalmazását helyezi előtérbe a szeretet nyelv kifejezés-módja ként

6 – válaszadó a *szívességek* által mutatják kis szeretetüket a gyermekeik felé

3 – válaszadónál fontos eszköz a szeretet kifejezésére az *ajándékozás*

3 – válaszadó szerint a *testi érintés* jelenti a szeretet kifejezésének a módját

9. számú diagram: A válaszadók szeretet nyelv dominanciájának meghatározása

A nevelési attitűdök és a szeretetnyelv dominanciájának összehasonlításában az összefüggések és az eltérések feltárására irányult.

Összehasonlító táblázat
a szülői attitűd és a szeretet nyelv dominanciájának
és kapcsolati összefüggéseinek feltárására

A válaszadók monogramjai	Szülői nevelési attitűdök			Szeretet nyelv dominanciája				
	Megengedő	Tekintélyelvű	Irányító	Elismerő szavak	Minőségi idő	Ajándékok	Szívésségek	Testi érintés
P. M.			X				X	
T. K.			X		X			
P. ZS.			X		X			
B. B.		X		X				
T. T.			X		X			
V. M.	X			X				
SZ. A.		X			X			
F. M.		X		X				
M. A.			X				X	
B. A.	X						X	
G. G.	X				X			
J. V.			X		X			
E. ZS.		X			X			
B. O.	X				X			
H. K.			X	X				
T. I.			X				X	
K. N.			X		X			
T. J.	X			X				
P. D.			X		X			
CS. V.		X			X			
G. I.		X						X
B. M.		X			X			
N. A.			X			X		
CS. A.	X							X
K. R.			X			X		
M. E.		X			X			
S. ZS.	X			X				
CS. B.		X		X				
K. A.			X	X				
T. CS.			X			X		
P. E.	X						X	

SZ. T.	X				X			
B. N. B.		X		X				
J. E.			X		X			
SZ. K.			X				X	
P. É.			X	X				
D. I.		X			X			
I. T.		X			X			
D. A.	X				X			
SZ. SZ.			X		X			
J. R.	X				X			
B. F.		X		X				
A.J.		X		X				
P. B.			X		X			
G. B.			X					X
M. M.			X		X			
K. K.			X		X			

12. sz. táblázat

A 11 megengedő nevelési stílus képviselői közül:

- 3 szülő szeretetnyelve *az elismerő szavak*;
- 5 szülő szeretetnyelve *a minőségi idő*;
- a megengedő nevelési stílushoz tartozó szülők között nem volt olyan, akinek a szeretetnyelve *az ajándékozás*.
- 2 szülő szeretetnyelve *a szívességek*;
- 1 szülő szeretetnyelve *a testi érintés*;

A 14 tekintélyelvű nevelési stílus képviselői közül:

- 6 szülő szeretetnyelve *az elismerő szavak*;
- 7 szülő szeretetnyelve *a minőségi idő*;
- 1 szülő szeretetnyelve *a testi érintés*;
- a tekintélyelvű stílushoz tartozó szülők között nem volt olyan, akinek a szeretetnyelve *a szívességek és az ajándékozás*.

A 22 irányító nevelési stílus képviselői közül:

- 3 szülő szeretetnyelve *az elismerő szavak*;
- 11 szülő szeretetnyelve *a minőségi idő*;
- 3 szülő szeretetnyelve *az ajándékozás*.
- 4 szülő szeretetnyelve *a szívességek*;
- 1 szülő szeretetnyelve *a testi érintés*;

A szülői nevelési stílusok és a szeretetnyelv értékrendbeli viszonyítása

Nevelési stílus	Szeretetnyelv dominancia				
	Elismerő szavak	Minőségi idő	Ajándékok	Szívességek	Testi érintés
megengedő	27%	45%	0%	18%	10%
tekintélyelvű	43%	50%	0%	0%	7%
irányító	14%	50%	14%	18%	4%

13. sz. táblázat

A vizsgálatban résztvevő szülők mindhárom nevelési stílus képviselője egyöntetűen (45-50%-ban), a **minőségi időt** tartja a leghatékonyabbnak a gyermeknevelésben. Emellett a tekintélyelvű stílus képviselői 43% - ban nagy jelentőséget tanúsítanak az **elismerő szavak** jelentőségének a gyermeknevelésben. Míg az irányító stílus képviselőinél pedig a **szívességek** jelennek meg második domináns szeretet nyelvként a családi nevelésben, 18%- ban. Viszont ennél a stílusnál teljesen azonos arányban, 14 %-ban oszlik meg az elismerő szavak és az ajándékok szeretet nyelv. A vizsgálatból kiderült, hogy az ajándékok és a testi érintés sehol sincs jelen domináns szeretet nyelvként, a szívességek pedig az irányító és a megengedő stílust követő szülőknél van jelen még hangsúlyosan mindössze 18%-ban. Továbbá a tekintélyelvű és az irányító stílust követő szülőknél mindössze 7-4 %-ban jelent meg a testi érintés szeretet nyelve. A kutatásból kiderült, hogy a megengedő és a tekintélyelvű szülőknél egyáltalán nincs jelen az ajándékozás, mint szeretetet kifejező eszköz a családi nevelésben.

4.3 Következtetések levonása

A vizsgálatból kiderült, hogy a kitöltők többsége, azaz 43 fő nő, míg a maradék 4 férfi. Az életkori megoszlásban jól látszik, hogy a 31-35 év közöttiek vannak többségben, majd ezt követően a 36-40 év közöttiek és a 26-30 közöttiek. A diagramból jól kivehető, hogy a legkevesebben a 18-25 év közöttiek vannak, mivel ott csak 1 kitöltő akadt. Az iskolai végzettség szerinti megoszlásból kitűnik, hogy a legtöbben BSc vagy MSc diplomával rendelkeznek és még akadt egy doktori fokozattal rendelkező kitöltő is a nyelvtudományok terén. A legkevesebben pedig 9 általánossal vagy annál alacsonyabb végzettséggel rendelkeznek. A válaszadók szakterületei igencsak sokfélék, de a legtöbben mezőgazdasági, óvodapedagógiai és számviteli területekről érkeztek be a válaszok.

A családok többsége házaspár, mindössze 5-en jelölték az elvált és 1 pedig az egyedülálló választ lehetőséget. A családi állapotot nézve a legtöbben nukleáris és kiterjesztett, több generációs családban élnek és mindössze 1 kitöltő él mozaik családban. A gyermek megoszlás

terén a leggyakoribb az 1-2 gyermek a kitöltők között. A szülői nevelési attitűdök közül kiderült a vizsgálatból, hogy az irányító és a tekintélyelvű stílusok dominálnak a kitöltők között. A szeretet nyelvek dominanciájának vizsgálatából fény derült arra, hogy a legtöbb szülő szeretet nyelve a minőségi idő és az elismerő szavak, a többi nagyon alacsony elem számmal van jelen.

Az első hipotézisem szerint a különböző nevelési stílusok képviselőinél számottevő különbségek nem tapasztalhatóak a szeretet nyelv dominanciája tekintetében. Ez bizonyítást nyert, mert mindegyik stílusnál hasonló arányban, 45-50%-ban van jelen a minőségi idő domináns szeretet nyelvként. A következő feltételezésem szerint mindhárom nevelési stílus képviselője a minőségi időt tartja a legfontosabbnak a gyermeknevelésben, ez szintén bizonyítást nyert, mivel mindhárom stílusnál egyöntetűen 45-50%-ban a minőségi idő szeretet nyelv dominált. A harmadik hipotézisem, részben nyert bizonyítást, mivel a megengedő és a tekintélyelvű szülők körében egyáltalán nincs jelen az ajándékozási szeretetforma, viszont a többi szeretet kifejezési formát hasonló arányban alkalmazzák, főként a szívességek terén 18-18%-os arányban oszlanak meg.

Az utolsó hipotézisem szerint a tekintélyelvű stílus képviselői nem preferálják a gyermeknevelésben az ajándékozást, szívességeket és a testi érintést szintén bizonyítást nyert, mivel a 14. sz. táblázat adatai alapján az ajándékozás és a szívességek 0%-ban, azaz egyáltalán nem jelenik meg náluk a gyermeknevelésben, míg a testi érintés csupán 7 %-ban van jelen náluk.

ÖSSZEFOGLALÁS

Szakdolgozatom célja az volt, hogy rá világítson a különféle nevelési stílusok és a szeretet nyelv értékeinek és alkalmazhatóságának az összefüggéseire az óvodás gyermek nevelésében. Objektív bizonyítékokat keresni arra, hogy van-e, és ha van, akkor milyen összefüggés van a szülői nevelési attitűdök és a szeretetnyelvek között az óvodáskorú gyermeket nevelő szülők körében. Témaválasztásom saját ötletből fakadt, mivel mindig is jelentős volt számomra a család és annak jelentősége az életünkben, ezért munkámban is ennek feltárására törekedtem.

A munkám négy nagy fejezetből áll. Az első fejezet a gyermek személyiségfejlődését mutatja be a születéstől az óvodáskor végéig, kiemelve az anya-gyerek kapcsolat jelentőségét a személyiségfejlődésben.

A második fejezet a családot és annak szerepét mutatja be az óvodáskorú gyerekek személyiségfejlődésének az aspektusából. Bemutatásra kerültek a család típusai, funkciói, illetve rávilágítunk arra, hogy a különböző családtípusoknak milyen hatása lehet a gyermek fejlődésére nézve.

A harmadik fejezet a szülői nevelési attitűdök és szeretetnyelvek hatását hivatott bemutatni az óvodáskorú gyermekek személyiségfejlődésére nézve. A munkám során nem okozott gondot a szakirodalmak felkutatása, mivel nagyon sok kutatót foglalkoztatott már ez a kérdés, így elegendő szakirodalmat találtam és használtam fel hozzá. A szakirodalmi áttekintés során arra a következtetésre jutottam, hogy a családban alkalmazott nevelési attitűdök és a szeretet nyelvek helyes vagy helytelen használata is jelentősen meghatározza és befolyásolja a személyiség fejlődését, és ez leginkább az óvodáskorszakra mondható el a leginkább, amikor a fejlődő személyiség, olyan, mint egy kis szivacs, mely mindent magába szív.

A negyedik fejezetben a kutatás eredményei kerültek bemutatásra, amely során a vizsgálat mind a két részének eredményeit táblázatban és diagramokban összegeztük. A vizsgálatból kiderült, hogy a különböző nevelési stílusú szülőknél nagyobb különbségek nem tapasztalhatóak a szeretet nyelvek dominanciája körében, mivel mindegyiknél hasonló arányban a minőségi idő, szeretet nyelv dominált. Továbbá a tekintélyelvű nevelési stílust alkalmazó szülőknél szintén bizonyítást nyert, hogy nem helyezik előtérbe az ajándékozást, a szívességeket és a testi érintés szeretet nyelveket.

РЕЗЮМЕ

Метою моєї дипломної роботи було висвітлити зв'язки між різними стилями виховання та цінністю і застосовністю мов любові у вихованні дітей дошкільного віку. Я прагнула знайти об'єктивні докази того, чи існує взаємозв'язок між батьківськими виховними установками та мовами любові серед батьків, які виховують дітей дошкільного віку, і якщо такий зв'язок існує, то який саме.

Моя робота складається з чотирьох великих розділів. У першому розділі я розглядала різні теорії особистості. Тут згадуються такі постаті, як батько психоаналізу Зигмунд Фрейд, теорія Е. Еріксона, типологія Ернста Кречмера, а також теорія прив'язаності Джона Боулбі.

У другому розділі я займалася питаннями сім'ї, її функцій і різновидами типів сімей. У цьому ж розділі я розкриваю роль сім'ї, у формуванні особистості дітей дошкільного віку, а також вплив батьківських проявів, поведінки та прикладу на розвиток дитини. різновидами типів сімей.

У третьому розділі я представила різні стилі батьківського виховання, зокрема зосередилася на різних типологіях, але основну увагу приділила класифікації Діани Баумрінд, яка виділяє авторитарний, поборжливий та авторитетний стилі. Останній розділ присвячено мовам любові, де особливу увагу я приділила працям Гері Чепмена.

У четвертому розділі були представлені результати дослідження. Підсумки обох частин анкетування були представлені у вигляді таблиць та діаграм. З дослідження стало зрозуміло, що серед батьків із різними стилями виховання суттєвих відмінностей у домінуванні мов любові не виявлено, оскільки в кожному випадку найчастіше домінувала мова любові – якісно проведений час. Також підтверджено, що батьки, які застосовують авторитарний стиль виховання, не надають переваги таким мовам любові, як дарування подарунків, допомога або фізичний дотик.

FELHASZNÁLT IRODALOM

1. Aczél Petra (2007): A hatás formája – a forma hatása. A meggyőzés, mint a tömegkommunikáció műfajainak szövegalkotó tényezője In: H. Varga Gyula (szerk.) 2007. *Acta Academiae Paedagogicae Agriensis. Nova Series Tom XXXIV. Sectio Scientiarum Economicarum Socialium. Kommunikáció és szövegkutatás*. Eger, Líceum Kiadó, 19-28.
http://publikacio.uni-eszterhazy.hu/2526/1/Sectio%20Scientiarum_2007.pdf Letöltés ideje: 2025. május 22.
2. Arany Zoltán – Mihálka Mária (2019): Család megismerési technikák. Szeged.
https://eta.bibl.u-szeged.hu/3152/1/csaladmegismeresi_techNIKAK.pdf Letöltés ideje: 2025. május 22.
3. Berghauer - Olasz Emőke (2013): Fejlődéslélektan jegyzet. II. RFKMF, Pedagógia és Pszichológia Tanszék. <http://genius-ja.uz.ua/images/files/berghauer-olasz-emoke.pdf> / Letöltés ideje: 2024. május 24.
4. Bodonyi Edit, Busi Etelka, Hegedűs Judit, Magyar Erzsébet, Vizely Ágnes (2006): Család, gyerek, társadalom. Bölcsész Konzorcium, Budapest. .
<http://mek.niif.hu/05400/05461/05461.pdf> Letöltés ideje: 2025. május 22.
5. Bujna Eleonóra (2009): A szülői példa szerepe a családi nevelésben. Módszertani közlemények 49. évf. 2. szám.
https://acta.bibl.u-szeged.hu/28946/1/modszertani_049_002_055-057.pdf Letöltés ideje: 2025. május 22.
6. Busi Etelka (2007): Nevelési szinterek I. Család. Apertus Közalapítvány.
http://www.pukanszky.hu/eloadasok/Selye_Csalad%20es%20iskola/ped_03.pdf Letöltés ideje: 2025. május 22.
7. Cole M. – Cole R S. (2006): Fejlődéslélektan. Osiris Kiadó, Budapest.
8. Czibere Ibolya (2006): Családszociológia. Debrecen.
<https://mek.oszk.hu/13000/13089/13089.pdf> Letöltés ideje: 2025. május 22.
9. Csomós István (2008): Személyiség-lélektani alapismeretek. Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Intézet, Budapest.
https://www.nive.hu/Downloads/Szakkepzesi_dokumentumok/Bemeneti_kompetenciak_meresi_ertekelesi_eszkozrendszerenek_kialakitasa/19_0725_tartalomelem_003_munkaanyag_100531.pdf/ Letöltés ideje: 2025. május 22.

10. Eőry Vilma (2010): Magyar Értelmező Szótár Diákoknak. Tinta Könyvkiadó, Budapest. [file:///C:/Users/2021%20PC/Downloads/Magyar_ertelmezo_szotar_diakoknak%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/2021%20PC/Downloads/Magyar_ertelmezo_szotar_diakoknak%20(1).pdf) Letöltés ideje: 2025. május 22.
11. Eisingerné Balassa Boglárka (2014): A mozaikcsaládok családtipológiai megközelítése a vásárlási konfliktusok vizsgálatán keresztül. In: *Vezetéstudomány XLV. évf. 2014. 5. szám.* <https://www.academia.edu/128000753> Letöltés ideje: 2025. május 22.
12. Erdő Mária (1962): Szabadidő rituálék a családban. Budapest. <http://www.pedkat.pl/images/czasopisma/pk6/art25.pdf> Letöltés ideje: 2025. május 22.
13. Farkas Zoltán: Az egyén, a környezet és a cselekvés. Miskolci Egyetem, 2004. <https://mek.oszk.hu/02400/02472/html/> Letöltés ideje: 2025. május 22.
14. Fekete Deák Ildikó (2015): A családi környezet szerepe az egyén reziliens alkalmazkodásának kialakulásában. Erdélyi Társadalom. <https://erdelyitarsadalom.ro/files/et25/et-bbu-25-11.pdf> Letöltés ideje: 2025. május 22.
15. Gabóda Béla - Gabóda Éva (2013): Nevelélmélet. II. RFKMF, Pedagógia és Pszichológia Tanszék, Beregszász. <https://genius-ja.uz.ua/sites/default/files/csatolmanyok/soos-kalman-osztondijprogram-jegyzettamogatasi-palyazat-nyertesei-546/neveleselméletjegyzet.pdf> Letöltés ideje: 2025. május 22.
16. Gáti Ferenc (2005): Nevelési ártalmak a családban. Neumann Kht. https://mek.oszk.hu/04600/04669/html/balogh_pedpszich0041/balogh_pedpszich0041.html Letöltés ideje: 2025. május 22.
17. Géczi János – Huszár Zsuzsanna – Sramó András – Mrázik Julianna (2002): A romákkal kapcsolatos beállítódás vizsgálata tanárjelöltek körében. In: *Magyar Pedagógia 102. évf. 1. szám 31-61* <https://www.magyarpedagogia.hu/index.php/magyarpedagogia/article/view/241/240> Letöltés ideje: 2025. május 22.
18. Gary Chapman – Ross Campbell (2008): Gyerekekre hangolva. A gyerekek öt szeretetnyelve. Harmat Kiadó, Budapest.
19. Gary Chapman (2014): Szólóban. Az egyedülállókat öt szeretetnyelve. Harmat Kiadó, Budapest. file:///C:/Users/2021%20PC/Downloads/pdfcoffee.com_gary-chapman-szolobanpdf-pdf-free.pdf Letöltés ideje: 2025. május 22.
20. Hadházi Éva - Andrek Andrea - Kekecs Zoltán (2017): Az anya–magzat kapcsolat párkapcsolattal és szülői bánásmóddal való összefüggéseinek vizsgálata. Budapest. <https://real.mtak.hu/61983/1/0406.18.2017.012.pdf> Letöltés ideje: 2025. május 22.

21. Hédervári – Heller Éva – Németh Tünde (2011): A kora gyermekkori fejlődés természete – fejlődési lépések és kihívások. Nemzeti Család és Szociálpolitikai Intézet, Budapest. <https://mek.oszk.hu/14800/14806/14806.pdf> Letöltés ideje: 2025. május 22.
22. Komlósi Piroska - Antal Mária Ildikó (2003): A fejlődés egészsége - az egészség fejlődése. Család – egyén - iskola. https://epa.oszk.hu/03900/03976/00058/pdf/EPA03976_magiszter_2003_4_033-053.pdf Letöltés ideje: 2025. május 22.
23. Király Tibor – Szakály Zsolt (2011): Mozgásfejlődés és motorikus képességek fejlesztése gyermekkorban. Campus Kiadó – Nordex Kft, Magyarországi Egyetem, Eszterházy Károly Főiskola https://eta.bibl.uszeged.hu/1616/1/mozgasfejlodes_es_a_motorikus_kepessegek_fejlesztese_gyermekek_korban.pdf Letöltés ideje: 2025. május 22.
24. Margitics Ferenc (2011): A személyiség fejlődése. RE-PE-T-HA-Könyvek, Debrecen. https://ahi.nye.hu/appi/sites/www.nye.hu/appi/files/tanarkepzo_anyagok/pszichologia/a_szemlyisg_fejldse.pdf Letöltés ideje: 2025. május 22.
25. Margitics Ferenc (2023): Család-pszichológia, Kery Publishing. https://books.google.com.ua/books/about/Csal%C3%A1d_pszichol%C3%B3gia.html?id=TUamEAAAQBAJ&redir_esc=y Letöltés ideje: 2025. május 22.
26. Mester I. (2015): Pedagógia. Tanulói segédanyag. Bókay János Humán Szakközépiskola
27. Mirnics Zsuzsanna (2006): A személyiség építőkövei. Típus-, vonás-, és biológiai elméletek. Bölcsész Konzorcium, Budapest. <https://mek.oszk.hu/04800/04808/> Letöltés ideje: 2025. május 22.
28. Nagy Gabriella (2010): A szülői nevelési stílusok hatása a gyermekek viselkedésére. https://epa.oszk.hu/03900/03976/00058/pdf/EPA03976_magiszter_2003_4_054-058.pdf Letöltés ideje: 2025. május 22.
29. N. Kollár Katalin – Szabó Éva (2004): Pszichológia pedagógusoknak.
30. Osváth Viola (2016): Gyermekkori kapcsolatok, és kapcsolati élmények szerepe a kriminalizálódás alakulásában állami gondoskodásban felnövekedett férfiak körében. Pécs. <https://pea.lib.pte.hu/items/159f6ceb-65af-4587-bec9-746878046660> Letöltés ideje: 2025. május 22.
31. Oláh Attila (2006): Pszichológiai alapismeretek. Bölcsész Konzorcium, Budapest. <https://mek.oszk.hu/05400/05478/> Letöltés ideje: 2025. május 22.

32. Oláh Attila- Gyöngyösiné Kiss Enikő (20007): A személyiség fogalma és vizsgálati módszerei: mérés, kutatás, elmélet.
https://www.researchgate.net/publication/260248443_A_szemelyiseg_fogalma_vizsgalati_modszerei_meres_kutatas_elmelet Letöltés ideje: 2025. május 22.
33. Pécsiné Kormos Renáta, Turcsányi Enikő: Kötődési problémák megnyilvánulása beszoktatás esetén – a megfigyelés, mint módszer alkalmazása. In: Módszertani Közlemények 2.
<https://www.iskolakultura.hu/index.php/modszertani-kozlemenyek/article/view/44246>
2024.05.24.
34. Ranschburg Jenő (2014): Az én... és a másik. Saxum Kiadó.
35. Sávai János (2006): Neveléstudomány. Bevezetés a pedagógiába.
http://www.pukanszky.hu/eloadasok/2021_SELYE_TANITOKEPZES_PSP/savai_janos_neveleselmélet.pdf Letöltés ideje: 2025. május 22.
36. Szabó Mihályné (2008): A család szerepe, jelentősége, funkciói, kapcsolatfelvétel, a család megismerésének módszerei, technikái. Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Intézet, Budapest.
https://www.nive.hu/Downloads/Szakkepzesi_dokumentumok/Bemeneti_kompetenciak_meresi_ertekelesi_eszkozrendszerenek_kialakitasa/2_1853_007_101015.pdf Letöltés ideje: 2025. május 22.
37. Varga Katalin – Andrek Andrea – Herczog Mária (2011): A génektől a társadalomig: a kora gyermekkori fejlődés színterei. Nemzeti Család és Szociálpolitikai Intézet, Budapest. <https://mek.oszk.hu/14800/14803/14803.pdf> Letöltés ideje: 2025. május 22.

Mellékletek

Kérdőív
A szülői nevelési attitűdök vizsgálatához

Tisztelt Szülők!

Kornicki Nikoletta vagyok, a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola óvodapedagógia szakos, IV. évfolyamos hallgatója. Jelen kérdőív kitöltésével a szakdolgozatom alapjául szolgáló kutatásomhoz nyújthat segítséget, amely a szülői attitűdök és a szeretet nyelvek dominanciájának összefüggését vizsgálja az óvodáskorú gyermekek szüleinek vonatkozásában. A kérdőív kitöltése 10-15 percet vesz igénybe, a válaszait csak összesített elemzésre használom.

Öszinte válaszaikat előre is hálásan köszönöm!

1. Az alábbi kérdések arra irányulnak, hogy az Ön saját-és családi körülményeit tárja fel:

Kérem, adja meg a monogramját! (vezeték és keresztnévének kezdőbetűit) _____

Kérem, adja meg a nemét!

- a) Nő
- b) Férfi

Kérem, adj meg az életkorát! _____

Mi a legmagasabb iskolai végzettsége, és milyen szakterületen!

- a) 9 általános vagy annál alacsonyabb
- b) gimnáziumi érettségi
- c) szakmunkásképző/szakiskola/szakközépiskola, szakirány (?) _____
- d) Bsc szakirány (?) _____
- e) Msc szakirány (?) _____
- f) Phd szakirány (?) _____
- g) Dr. szakirány (?) _____

Kérem, jelölje be a családi állapotát!

- a) házas
- b) elvált

- c) egyedülálló
d) Egyéb _____

Kérem, jelölje meg a családja típusát!

- a) nukleáris család
b) kiterjesztett/ többgenerációs
c) mozaik család
d) egyedülálló szülő
e) elvált
f) özvegy
g) Egyéb _____

Hány gyereket nevel! _____ (Kérem, írja be a számot!)

2. Szülői Nevelői Stílus Kérdőív (PSDQ-HU)

Kitöltési útmutató: Az alábbi táblázatban különféle kijelentések szerepelnek, amelyek valamely szülői nevelési stílusra vonatkoznak. Ahhoz, hogy megállapítható legyen, Ön milyen nevelési elveket követ saját gyermeke nevelésében, kérem, töltse ki az alábbi táblázatot! A válaszadás során az alábbi pontértékek segítségével tudja kifejezni, mely mértékben jellemző Önre az adott viselkedési forma:

- 1- soha
2- néha
3- az esetek felében
4- nagyon gyakran
5 - mindig

A kérdésekre adott válaszát a számok bekarikázásával jelezze!

1. Nyitott vagyok gyermekem érzelmi szükségleteire.	1	2	3	4	5
2. Fizikai büntetést alkalmazok nevelési eszközként	1	2	3	4	5
3. Gyermekeim igényeit is figyelembe veszem, mielőtt megkérem valamire.	1	2	3	4	5
1. Amikor gyermekem megkérdezi, hogy miért kell engedelmeskednie, azt mondom: „Azért, mert azt mondtam.” vagy „Azért, mert én vagyok a szülő.” vagy „Azért, mert én így szeretném.”	1	2	3	4	5
2. Elmagyarázom gyermekemnek, hogy mit érzek, amikor jól vagy rosszul viselkedik.	1	2	3	4	5
3. Elfenekelem gyermekemet, ha engedetlen.	1	2	3	4	5

4. Bátorítom gyermekemet, hogy beszéljen a gondjairól.	1	2	3	4	5
5. Nehéznek tartom a gyermekem fegyelmezését.	1	2	3	4	5
6. Arra biztatom gyermekemet, hogy bátran fejezze ki, ha nem ért egyet a szüleivel.	1	2	3	4	5
7. Bátorítom a gyermekemet, hogy beszéljen a gondjairól.	1	2	3	4	5
8. Nehéznek tartom a gyermekem fegyelmezését.	1	2	3	4	5
9. Arra biztatom a gyermekemet, hogy bátran fejezze ki, ha nem ért egyet a szüleivel.	1	2	3	4	5
10. A büntetés során kiváltságokat vonok meg a gyermekemtől, és kevés, vagy semmi magyarázatot nem adok.	1	2	3	4	5
11. Nagy hangsúlyt fektetek arra, hogy megmagyarázzam a szabályokat.	1	2	3	4	5
12. Ha a gyermeket valami felizgatja, vigasztalom és megértem őt.	1	2	3	4	5
13. Ha a gyermekem rosszkodik, hangosan rászólok vagy kiabálok.	1	2	3	4	5
14. Ha a gyermekem jól viselkedik, megdicsérem.	1	2	3	4	5
15. Ha a gyermekem túl nagy hisztit csap valami miatt, inkább engedek neki.	1	2	3	4	5
16. Dühkitöréssel reagálok a gyermekemre.	1	2	3	4	5
17. Többször fenyegetem a gyermekem büntetéssel, mint ahányszor valóban megbüntettem.	1	2	3	4	5
18. A családdal kapcsolatos terveimben figyelembe veszem a gyermekem kívánságait is.	1	2	3	4	5
19. Ha engedetlenül viselkedik, megrázom a gyermekemet.	1	2	3	4	5
20. Büntetést szabok ki a gyermekemnek, de nem tartom be.	1	2	3	4	5
21. Tiszteletben tartom a gyermekem véleményét azzal, hogy bátorítom, mondja el azt.	1	2	3	4	5
22. Megengedem gyermekemnek, hogy befolyásolja a családi szabályokat.	1	2	3	4	5
23. Szidom és kritizálom a gyermekemet, hogy jobbá tegyem.	1	2	3	4	5
24. Elkényeztettem a gyermekemet.	1	2	3	4	5
25. Megmagyarázom a gyermekemnek, hogy miért kell szót fogadnia.	1	2	3	4	5

26. Inkább büntetésekkel irányítom a gyermekem, mint magyarázatokkal.	1	2	3	4	5
27. Meleg és meghitt pillanatokat töltünk együtt a gyermekemmel.	1	2	3	4	5
28. Gyermekeimet azzal büntetem, hogy egyedül kell lennie, és kevés, vagy semennyi magyarázatot nem fűzök hozzá.	1	2	3	4	5
29. Segítek a gyermekemnek megérteni, hogy viselkedésének milyen hatása van, és bátorítom, hogy beszéljen a cselekedete következményeiről.	1	2	3	4	5
30. Leszidom és kritizálom a gyermekemet, ha viselkedése nem felel meg az én elvárásaimnak.	1	2	3	4	5
31. Megmagyarázom a gyermekemnek a viselkedésének következményeit.	1	2	3	4	5
32. Ha rosszalkodik, megpofozom a gyermekemet.	1	2	3	4	5

(Hadházi, et. all.,2021: 203-204)

Skálaképzési útmutató

(Szülői Nevelői Stílus Kérdőív PSDQ-HU)

A kérdőív nem tartalmaz fordított tételeket.

A skálák/alskálák képzése a vonatkozó tételekre adott válaszpontok átlagolásával történik.

I. **Megengedő skála** (5 tétel): a 8, 15, 17, 20, 24 tételekre adott pontokat átlagoljuk.

II. **Tekintélyelvű skála** (az alábbi 12 tétel átlaga)

Testi fenytés alskála (4 tétel): a 2, 6, 19, és 32 tételekre adott pontokat átlagoljuk

Verbális ellenségesség /szidalmazás alskála (4 tétel): a 13, 16, 23, és 30 tételekre adott pontokat átlagoljuk.

Indokolatlan büntetés / büntetési stratégiák alskála (4 tétel): a 4, 10, 26 és 28 tételekre adott pontokat átlagoljuk.

III. **Irányító skála** (az alábbi 15 tétel átlaga)

Melegség /bevonódás alskála (5 tétel): az 1, 7, 12, 14, és 27 tételekre adott pontokat átlagoljuk

Érvelés /magyarázatok alskála (5 tétel): az 5, 11, 25, 29 és 31 tételekre adott pontokat átlagoljuk

Demokratikus részvétel alskála (5 tétel): a 3, 9, 18, 21 és 22 tételekre adott pontokat átlagoljuk.

(Hadházi, et.all., 2021:205.)

Az öt szeretetnyelv teszt

(Gery Chapman)

Tisztelt Szülők!

Kornicki Nikoletta vagyok, a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola óvodapedagógia szakos, IV. évfolyamos hallgatója. Jelen kérdőív kitöltésével a szakdolgozatom alapjául szolgáló kutatásomhoz nyújthat segítséget, amely a szülői attitűdök és a szeretet nyelvek dominanciájának összefüggését vizsgálja az óvodáskorú gyermekek szüleinek vonatkozásában. A kérdőív kitöltése 10-15 percet vesz igénybe, a válaszait csak összesített elemzésre használom.

A vizsgálat elemzésének érdekében, kérem, tüntetesse fel a neve kezdőbetűt (monogramját): _____

Kitöltési útmutató: A teszt 30 kijelentéspárt tartalmaz. Válassza ki mindegyik párból azt, amelyik leginkább jellemző Önre. A kijelentésekben gyakran szerepel a „számomra fontos személy” kifejezés. Ilyenkor gondoljon az életében fontos szerepet játszó személyekre (a gyermekére, a párjára, a barátokra, szülőkre, rokonokra, ismerősökre). Előfordulhat, hogy mindkettő állítás igaz, ahogy az is, hogy egyiket sem érzi teljesen igaznak. **Azt jelölje meg betűjelnek a megfelelő kockába, amit első olvasásra igaznak érez.**

	Kijelentéspárok	A	B	C	D	E
1	Szeretem, ha elismerésben részesítenek. A Szeretem, ha megölelnek. E					
2	Szeretek kettesben lenni azzal, aki fontos a számomra. B Amikor segítséget kapok valakitől, érzem, hogy szeret. D					
3	Szeretek ajándékot kapni. C Szeretek találkozni a barátaimmal. B					
4	Akkor érzem, hogy valaki szeret, amikor segít nekem valamiben. D Akkor érzem, hogy valaki szeret, amikor megérint. E					
5	Ha egy barátom átölel, érzem, hogy szeret. E Ha egy barátomtól ajándékot kapok, érzem, hogy szeret. C					
	Szeretek közös programot csinálni a barátaimmal. B					

6	Szeretem megérinteni azokat az embereket, akik fontosak a számomra. E					
7	A szeretet látható jelképei (az ajándékok) sokat jelentenek nekem. C Az elismerő szavak, a dicséret szeretetet közvetítenek számomra. A					
8	Szeretem a fizikai közelségét érezni azoknak, akik fontosak számomra. E Szeretem, ha megdicsérik a külsőmet. A					
9	Szeretek együtt időzni a barátaimmal, és a számomra fontos személyekkel. B Szeretek ajándékot kapni a barátaimtól. C					
10	Az elfogadást kifejező szavak nagyon fontosak a számomra. A Ha valaki segít nekem, tudom, hogy szeret. D					
11	Szeretek közös tevékenységekben részt venni a barátaimmal, és a számomra fontos emberekkel. B Szeretem, ha kedves szavakat mondanak nekem. A					
12	Jobban hat rám, amit valaki tesz, mint amit mond. D Az ölelés összetartozást és megbecsülést fejez ki számomra. E					
13	Értékelem a dicséretet, és kerülöm a kritikát. A Sok kisebb ajándék többet jelent számomra, mint egy nagyobb. C					
14	Akkor érzem közel magamat másokhoz, amikor beszélgetünk, vagy együtt csinálunk valamit. B Közelebb érzem magam a barátaimhoz, ha gyakran megérintenek. E					
15	Szeretem, ha megdicsérnek valamiért, amit tettem, vagy elértem. A Ha valaki megtesz a kedvemért olyasmit, amit nem nagyon kedvel, érzem, hogy szeret. D					
	Szeretem, ha a barátaim és a hozzám közel álló emberek					

16	megérintenek. E Szeretem, amikor valaki őszinte érdeklődéssel hallgatja, amit mondok. B					
17	Amikor valaki segít elvégezni egy feladatot, érzem, hogy szeret. D Nagyon örülök, amikor ajándékot kapok. C					
18	Szeretem, ha megdicsérik a külsőmet. A Ha valaki időt szán arra, hogy megértse az érzéseimet, érzem, hogy szeret. B					
19	Biztonságban érzem magam, amikor egy számomra fontos személy megérint. E A szívességek szeretetet fejeznek ki számomra. D					
20	Nagyra értékelem, ha valaki megtesz értem valamit. D Szeretek olyan ajándékot kapni, amit valaki saját kezűleg készített nekem. C					
21	Nagyon jól érzem magam, amikor valaki teljes figyelmével felém fordul. B Nagyon jól érzem magam, amikor valaki szívességet tesz nekem. D					
22	Ha valaki megajándékoz, a születésnapomon érzem, hogy szeret. C Ha valaki személyes szavakkal köszönt fel a születésnapomon, érzem, hogy szeret. A					
23	Ha valakitől ajándékot kapok, tudom, hogy gondol rám. C Ha valaki segít a feladataim elvégzésében, érzem, hogy szeret. D					
24	Nagyra értékelem, ha valaki türelmesen hallgat, és nem szakít félbe. B Nagyra értékelem, ha valaki ajándékokkal emlékezik meg a különleges napokról. C					
25	Szeretem, ha a számomra fontos emberek törődnek azzal, hogy segítsenek a feladataim elvégzésében. D					

	Szeretem a hosszú kirándulásokat a barátaim társaságában. B					
26	Szeretem átölelni és megpusztilni a barátaimat, és örülök, ha ők is átölelnek és pusztít adnak. E Örülök, ha minden különösebb ok nélkül ajándékkal lepnek meg. C					
27	Szeretem, ha valaki kifejezi a megbecsülését irántam. A Szeretem, ha végig rám néz, akivel beszélgetek. B					
28	Nagy jelentőséget tulajdonítok azoknak az ajándékoknak, amelyeket a barátaimtól kapok. C Jó érzés, ha egy barátom, vagy valaki, akit szeretek megérint. E					
29	Amikor valaki szívesen teljesíti a kéréseimet, érzem, hogy szeret. D Ha valaki elmondja nekem, hogy nagyra becsül, érzem, hogy szeret. A					
30	Mindennap szükségem van arra, hogy megérintsenek. E Mindennap szükségem van arra, hogy megdicsérjenek. A					

(Chapman, 2014: 77-81.)

A teszt értékelése

(Gery Chapman: Öt szeretetnyelv teszt)

Amelyik szeretetnyelv betűjele mellett a legmagasabb szám szerepel (ez a szám mindegyik nyelv esetében maximum tizenkettő), az az ön elsődleges szeretetnyelve. Ha az a szám kétszer is előfordul, akkor ön kétnyelvű, azaz két elsődleges szeretetnyelve van. Ha pedig a legmagasabb pontszámmal közel azonos szám is szerepel a végeredményben, ez azt jelenti, hogy van egy másodlagos szeretetnyelve is, amelyik szintén fontos az ön számára.

(Chapman, 2014: 81-82)

Táblázatok jegyzéke

1.számú táblázat: Személyiség típusok Hipokratész és Galénus szerint (Mirnics, 2006)	10
2. számú táblázat: Kretchner –féle határeseti típusok (Mirnics, 2006).....	11
3. számú táblázat: A válaszadók nemi megoszlása.....	36
4. számú táblázat: A válaszadók életkor béli megoszlása.....	36
5. számú táblázat: A válaszadók végzettség szerinti megoszlása.....	37
6. számú táblázat: A tanulmányok, szakterületek szerinti megoszlás.....	38
7. számú táblázat: A válaszadók családi állapota szerinti megoszlás.....	38
8. számú táblázat: A válaszadók családtípusai szerinti megoszlása.....	39
9. számú táblázat: A válaszadók aszerinti megoszlása, hogy hány gyermeket nevelnek.....	40
10. számú táblázat: Összesítő táblázat a szülői nevelési attitűdök meghatározására.....	41
11. számú táblázat: Összesítő táblázat a szeretet nyelvek dominanciájának meghatározására	43
12. számú táblázat: Összehasonlító táblázat a szülői attitűd és a szeretet nyelv dominanciájának kapcsolati összefüggéseinek feltárására.....	45
13. számú táblázat : A szülői nevelési stílusok és a szeretetnyelv értékrendbeli viszonyítása	47

Diagramok jegyzéke

1._számú diagram: A nemek megoszlása.....	36
2._számú diagram: A válaszadók életkor béli megoszlása.....	37
3._számú diagram: A válaszadók végzettség szerinti megoszlása.....	38
4._számú diagram: A válaszadók családi állapot szerinti megoszlása.....	39
5._számú diagram: A válaszadók családtípus szerinti megoszlása.....	40
6._számú diagram: A válaszadók aszerinti megoszlása, hogy hány gyermeket nevelnek.....	40
7._számú diagram: A szülői nevelési attitűdök megoszlása.....	42
8._számú diagram: A válaszadók szeretetnyelv dominanciájának megoszlása.....	44

Звіт подібності

метадані

Назва організації
Hungarian College of Higher Education Ferenc Rakoczi II Transcarpathian

Заголовок
Kornicki Nikoletta

Науковий керівник / Експерт
Автор **Ілдіко Гребі**

підрозділ
Закарпатський угорський інститут імені Ференца Ракоці II

Обсяг знайдених подібностей

Коефіцієнт подібності визначає, який відсоток тексту по відношенню до загального обсягу тексту було знайдено в різних джерелах. Зверніть увагу, що високі значення коефіцієнта не автоматично означають плагіат. Звіт має аналізувати компетентна / уповноважена особа.

25
Довжина фрази для коефіцієнта подібності 2

13430
Кількість слів

92742
Кількість символів

Тривога

У цьому розділі ви знайдете інформацію щодо текстових спотворень. Ці спотворення в тексті можуть говорити про МОЖЛИВІ маніпуляції в тексті. Спотворення в тексті можуть мати навмисний характер, але частіше характер технічних помилок при конвертації документа та його збереженні, тому ми рекомендуємо вам підходити до аналізу цього модуля відповідально. У разі виникнення запитань, просимо звертатися до нашої служби підтримки.

Заміна букв	Б	0
Інтервали	A→	0
Мікропробіли	.	0
Білі знаки	Б	3
Парафрази (SmartMarks)	a	29

Подібності за списком джерел

Нижче наведений список джерел. В цьому списку є джерела із різних баз даних. Копію тексту означає в якому джерелі він був знайдений. Ці джерела і значення Коефіцієнту Подібності не відображають прямого плагіату. Необхідно відкрити кожне джерело і проаналізувати зміст і правильність оформлення джерела.

10 найдовших фраз

Копію тексту

ПОРЯДКОВИЙ НОМЕР	НАЗВА ТА АДРЕСА ДЖЕРЕЛА URL (НАЗВА БАЗИ)	КІЛЬКІСТЬ ІДЕНТИЧНИХ СЛІВ (ФРАГМЕНТІВ)
1	https://idoc.pub/documents/a-szemelyiseg-epitkvei-pqn87rkeyv41	71 0.53 %
2	https://gepeskonyv.btk.elte.hu/adatok/Pszichologia/21Mirics/MiricsZsuzsanna.pdf	29 0.22 %
3	http://docplayer.pl/66983910-Pm-1-roczne-sprawozdanie-o-pojazdach-i-maszynach.html	27 0.20 %
4	https://gepeskonyv.btk.elte.hu/adatok/Pszichologia/21Mirics/MiricsZsuzsanna.pdf	18 0.13 %
5	https://gepeskonyv.btk.elte.hu/adatok/Pszichologia/21Mirics/MiricsZsuzsanna.pdf	18 0.13 %